

**VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO VALDYBOS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

**ĮSAKYMAS
DĖL PENSIJŲ ANUITETŲ MOKĖJIMO VEIKLOS PLANO 2023 METAMS
PATVIRTINIMO**

2022 m. gruodžio d. Nr. V-
Vilnius

Vadovaujantis Pensijų kaupimo įstatymo Nr. IX-1691 35¹ straipsnio 2 dalies 4 punktu:

1. Tvirtinu Pensijų anuitetų mokėjimo veiklos planą 2023 metams (pridedama).
2. Įpareigoju:

2.1. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau - Fondo valdyba) Klientų aptarnavimo valdymo skyrių šį įsakymą paskelbti Fondo valdybos interneto svetainėje;

2.2. Fondo valdybos Pensijų anuitetų skyrių šį įsakymą paskelbti Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų intraneto svetainėje ir pateikti Lietuvos bankui;

2.3. Fondo valdybos Dokumentų tvarkymo skyrių šį įsakymą išsiųsti Fondo valdybos direktoriaus pavaduotojams, Fondo valdybos skyriams ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

Direktorė

Julita Varanauskienė

PATVIRTINTA

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus
2022 m. _____ d. įsakymu Nr. V-

PENSIJŲ ANUITETŲ MOKĖJIMO VEIKLOS PLANAS 2023 METAMS

TURINYS

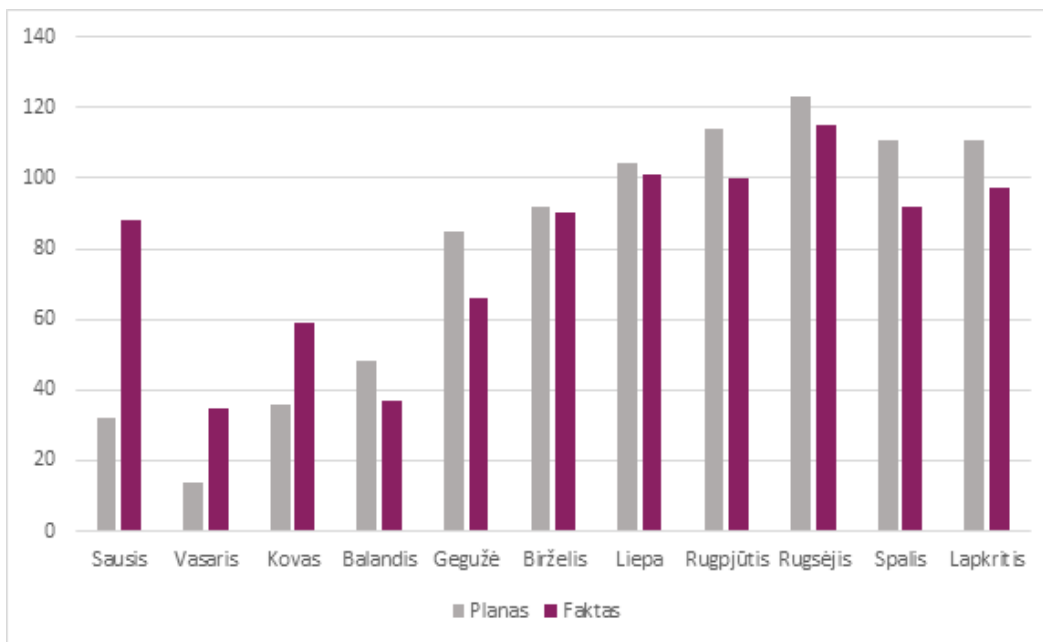
PRELIMINARŪS 2022 METŲ REZULTATAI	2
STRATEGINIAI TIKSLAI, PRIEMONĖS IR UŽDUOTYS	4
PRODUKTAI IR JŲ KAINODARA	6
II pakopos pensijų fondų dalyvių struktūra pagal amžių ir sukauptą sumą	6
Prielaidos pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus prognozavimui	7
Pensijų anuiteto dydžio nustatymo prielaidos	10
2020-2022 metų patirtis - ką renkasi klientai?	11
PENSIJŲ ANUITETŲ FONDO TURTAS IR JO VALDYMAS	13
PAF turto augimo prognozė	13
PAF turto investavimas	14
Investavimo rizikos valdymas	15
SAVO RIZIKOS VERTINIMAS IR PENSIJŲ ANUITETŲ TECHNINIŲ ATIDĖJINIŲ PADENGIMO TURTU PROGNOZĖ 7 METAMS	16
ĮSIPAREIGOJIMŲ VERTINIMAS	24
Techninių atidėjinių sudarymo metodika ir prielaidos	24
TECHNINIŲ ATIDĖJINIŲ NEAPIBRĖŽTUMO VERTINIMAS	25
ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA IR VALDYMO SISTEMA	27
Organizacinė struktūra	27
Pensijų anuitetų fondo valdymo ir administravimo sąnaudos	28
Valstybės paskolos valdymo ir administravimo sąnaudoms padengti	28
VEIKLOS REZULTATŲ PROGNOZĖ 2023-2030 METAMS	30

PRELIMINARŪS 2022 METŲ REZULTATAI

2022 metai nepagailėjo naujų iššūkių pasauliui ir finansų rinkoms. Dar 2021 metais pradėjusi augti infliacija privertė pasaulio centrinius bankus stabdyti skatinamąsias pinigų politikos priemones ir keisti kryptį. Tačiau retas galėjo numatyti, kad infliacija 2022 metais sukels tokį šoką, kokio pasaulis nematė nuo XX a. aštuntojo dešimtmečio. Savo „svarų indėlį“ į infliacijos augimą ir bendrai sumaištį pasaulyje įnešė Rusijos invazija į Ukrainą ir po jos sekusios Europos Sąjungos ir kitų šalių sankcijos agresorei. Kovoje su keturis dešimtmečius nematyto dydžio infliacija centriniai bankai pagaliau ėmėsi ryžtingų veiksmų. Ne vienas iš jų (ir ne po vieną kartą) bazines palūkanas didino net po 75 bazinius punktus, baigėsi ir kiekybinio skatinimo pinigų politikos priemonės. Metų pabaigoje tvyro nuojauta, kad infliacijos pikas jau pasiektas. Bet per metus ji sugebėjo pridaryti daug žalos finansų rinkoms – sparčiai kylant obligacijų palūkanoms ir krentant akcijų kainoms sutrūkinėjo šių vertybinių popierių tradiciniai ryšiai, neveikė standartiniai portfelių diversifikavimo metodai. Tokį reiškinį, tikriausiai, galima pamatyti tik kartą per gyvenimą.

Šiomis sąlygomis įvykdyti ambicingus Pensijų anuitetų fondo (toliau – PAF) veiklos planus buvo nelengvas iššūkis.

Grafikas 1. 2022 m. įsigyti pensijų anuitetai, vnt. per mėnesį

Pirmi du 2022 m. mėnesiai nustebino kelis kartus didesniu naujų klientų srautu, nors šiais mėnesiais niekas nesukanka senatvės pensijos amžiaus. Tačiau vėliau, prasidėjus karui Ukrainoje (o gal ir dėl kitų priežasčių), kelis mėnesius srautas buvo ženkliai susitraukęs. Metų viduryje jis vėl išaugo, bet vis tiek atsiliko nuo suplanuoto. Greičiausiai, tam įtakos turėjo dideli nuostoliai, kuriuos patyrė ne tik jaunesnių dalyvių grupių, bet ir priešpensinio amžiaus dalyvių grupės konservatyvūs pensijų fondai. Dalies dalyvių turtas susitraukė tiek, kad jau nebuvo privaloma įsigyti pensijų anuitetą, kiti gal nusprendė atidėti pensijų anuiteto įsigijimą vėlesniam laikui, kai situacija pensijų fonduose pagerės ir sukaupto turto vertė atsistatys.

Pensijų anuitetų fondo investuoto turto vertė traukėsi taip pat. Situaciją gelbėjo ankstesniais metais uždirbtas pelnas, kurio, rekomendavus PAF tarybai (toliau – Taryba), pensijų anuitetų mokėtojas nusprendė 2022 m. nepaskirstyti pensijų anuitetų gavėjams, o palikti kaip rezervą ir panaudoti įsipareigojimams dengti. Kaip parodė vėlesni įvykiai, sprendimas buvo laiku ir vietoje. Svyruojant akcijų kainoms, PAF turto vertė ženkliai svyravo taip pat, kai kuriais mėnesiais ji buvo net mažesnė už įsipareigojimus. Didžiausia techninių atidėjinių nepadengimo turtu spraga buvo rugsėjo mėnesį (95,6 proc. padengimas), tačiau ir šis skirtumas nėra

didelis, nes atsigavus finansų rinkoms, toks skirtumas greitai išnyks. Žemiau 1 lentelėje pateikti preliminarūs vienuolikos mėnesių PAF veiklos rezultatai ir jų palyginimas su planu tam pačiam laikotarpiui.

Lentelė 1. Pensijų anuitetų 2022 m. veiklos plano vykdymas

	2022.01.01-11.30		
	Planas	Faktas	Santykis Faktas/ Planas, %
Naujai sudariusių sutartis pensijų anuitetų gavėjų skaičius, vnt.	866	870	100,5
Pensijų anuitetų gavėjų skaičius, vnt. (skaičiuojami tik tuo laikotarpiu esantys gyvi)	-	1 850	
Vienartinės įmokos už įsigyjamus pensijų anuitetus, tūkst. eurų	11 619,45	11 506,7	99,0
Atskaitymas valdymui ir administravimui, tūkst. eurų	290,49	280,43	96,5
Pensijų anuitetų fondo turtas (įskaitant gautinas sumas), tūkst. eurų		24 986,16	

Daugiau statistinių duomenų ir paaiškinimų pateikta kituose skyriuose.

STRATEGINIAI TIKSLAI, PRIEMONĖS IR UŽDUOTYS

Pagrindinį pensijų anuitetų mokėtojo veiklos tikslą (misiją) apibrėžia Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymas (toliau – PKĮ) - **užtikrinti pensijų anuitetų mokėjimą jų gavėjams iki gyvos galvos, siekiant jiems didžiausios naudos ir Pensijų anuitetų fondo lėšas valdant skaidriai, tvariai.**

Igyvendindamas pagrindinį tikslą, pensijų anuitetų mokėtojas savo veiklą gali išskirti į dvi dalis:

1. Pensijų anuitetų skyrimas ir išmokų mokėjimas
2. Pensijų anuitetų fondo (toliau – PAF) valdymas

Siekiant didžiausios naudos pensijų anuitetų gavėjams, visa veikla turi būti efektyvi (optimalios valdymo ir administravimo sąnaudos, skaidrus ir aiškus procesas ir pan.) ir orientuota į rezultatus (didžiausios išmokos, atsižvelgus į PAF finansinį tvarumą, siūlomi produktai atitinka klientų poreikius ir pan.). Atsižvelgus į šiuos kriterijus, yra nustatyti strateginiai tikslai 2021-2024 metų laikotarpiui ir nustatomos 2023 metų priemonės bei užduotys jų įgyvendinimui (žr. 2 lentelę). Strateginiai tikslai ir su jais susijusios priemonės yra sudėtinė Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023-ųjų metų veiklos plano dalis.

Lentelė 2. Strateginiai tikslai, priemonės ir užduotys

Eil. Nr.	Priemonės, užduoties pavadinimas	Įvykdymo vertinimo kriterijai, mato vienetai ir reikšmės	Terminai
I TIKSLAS. DIDINTI KLIENTŲ PASITENKINIMĄ APTARNAVIMU, GERINTI TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĘ			
1 uždavinys. Skatinti potencialius pensijų anuitetų gavėjus rinktis įsigyti pensijų anuitetą (ne palikti pinigų pensijų fonde), suprasti pensijų anuitetų teikiamą naudą:			
1.1.	Parengus pensijų anuitetų komunikacijos planą 2023 metams, vykdyti potencialių pensijų anuitetų gavėjų edukaciją.	Parengtas pensijų anuitetų komunikacijos planas	2023-03-31
		Pensijų anuitetą per 2023 metus įsigijo ne mažiau kaip 900 pensijų fondų dalyvių	2023-12-31
1.2.	Peržiūrėti ir atnaujinti informaciją apie pensijų anuitetus (internetu svetainėje, lankstinukas, asmeninė gyventojų paskyra), kad potencialūs pensijų anuitetų gavėjai gautų aktualią ir naudingą informaciją	Atnaujinta informacija „Sodros“ svetainėje ir lankstinukuose apie pensijų anuitetus	2023-12-31
	Siekiamas rezultatas – potencialių pensijų anuitetų gavėjų savalaikis informavimas	Sukurta programinė įranga, kad asmeninėje gyventojų paskyroje „Sodros“ interneto svetainėje automatiškai būtų pateikiama informacija apie jo vardą į pensijų kaupimą „Sodros“ pervestų lėšų sumą	2023-06-30
1.3.	Aktyviai informuoti tikslinę grupę (priešpensinio amžiaus pensijų fondų dalyvius) apie pensijų anuitetus ir jų įsigijimą	Sukurta sistema tikslinės grupės (priešpensinio amžiaus pensijų fondų dalyviai) informavimui apie pensijų anuitetus ir jų įsigijimą	2023-06-30
	Siekiamas rezultatas – potencialių pensijų anuitetų gavėjų savalaikis informavimas	Įdiegta programinė įranga asmenų išrinkimui ir automatiniam pranešimų siuntimui	2023-06-30
II TIKSLAS. DIDINTI DARBUOTOJŲ KOMPETENCIJĄ IR ĮSITRAUKIMĄ			
2 uždavinys. Sukurti aplinką, skatinančią darbuotojus tobulėti ir kelti kvalifikaciją			

2.1.	Įdiegti kvalifikacijos kėlimo sistemą, kuri skatintų darbuotojus kelti profesinę kvalifikaciją Siekiamas rezultatas – aukštesnė darbuotojų kvalifikacija	Sukurta pilotinė darbuotojų kvalifikacijos kėlimo stebėjimo (vertinimo) sistema Pensijų anuitetų skyriuje	2023-03-31
III tikslas. Racionaliai naudoti išteklius/ Optimaliai naudoti išteklius			
3 uždavinys. Modernizuoti informacinių technologijų platformą (Nauji bėgiai)			
3.1.	Įgyvendinti Pensijų anuitetų modulį		
3.1.1.	Įgyvendinti pensijų anuitetų skyrimo ir indeksavimo modulį Siekiamas rezultatas – procesų automatizavimas, darbo efektyvumo didinimas	Parengta Pensijų anuitetų modulio funkcinė specifikacija Pateiktas pensijų anuitetų skyrimo ir indeksavimo modulio programinės įrangos užsakymas Informacinės sistemos plėtros skyriui ir rangovų vertinimui	2023-06-30 2023-09-30
Kiti darbai:			
1.	Atlikti naujų pensijų anuitetų poreikio galimybių studiją Siekiamas rezultatas – atliktas įvertinimas, ar siūlomi produktai teikia didžiausią naudą pensijų anuitetų gavėjams	Atsižvelgus į atliktą galimybių studiją parengtos išvados dėl naujų pensijų anuitetų poreikio	2023-09-30
2.	Parengti pensijų anuitetų mokėjimo veiklos tęstinumo planą Siekiamas rezultatas – valdyti veiklos rizikas pensijų anuitetų srityje	Parengtas pensijų anuitetų mokėjimo veiklos tęstinumo planas	2023-12-31
3.	Papildyti savo rizikos įvertinimo procesą, įtraukiant tvarumo rizikos poveikio analizę Siekiamas rezultatas – valdyti veiklos rizikas pensijų anuitetų srityje	Atliktas savo rizikos įvertinimas, įtraukiant tvarumo rizikos poveikio analizę	2023-12-31
4.	Atlikti pensijų anuitetų mokėjimo veiklos rizikos valdymo funkcijos įvertinimą Siekiamas rezultatas – valdyti veiklos rizikas pensijų anuitetų srityje	Atsižvelgus į atliktą pensijų anuitetų mokėjimo veiklos rizikos valdymo funkcijos įvertinimą parengtos išvados dėl rizikos valdymo funkcijos gerinimo	2023-03-31

Pagrindinės rizikos numatytų priemonių ir užduočių įgyvendinimui:

Eil. Nr.	Rizikos	Rizikų mažinimo priemonės
1.	Pensijų anuitetų skyrimo proceso modulio sukūrimas užtruktų ilgiau, reikėtų didesnių žmogiškųjų resursų pensijų anuitetų skyrimo procesui (išaugtų administravimo sąnaudos)	Siekti užsakymus programinės įrangos keitimui pateikti kuo anksčiau, ieškoti kitų būdų proceso efektyvinimui
2.	Klientų pasitikėjimas pensijų kaupimo ir išmokų sistema neauga dėl neigiamų atsiliepimų medijose, dėl naujų pakeitimų teisės aktuose, dėl neigiamų naujienų finansų rinkose, parengtos komunikacijos žinutės nėra ištransliuojamos populiariausiuose naujienų portaluose, dėl to nepasiekia plačios auditorijos	Proaktyviai bendrauti su žiniasklaida, aiškinant pensijų anuitetų mokėtojo veiklą ir rezultatus. Aktyviau bendrauti su klientais, tame tarpe potencialiais, teikiant informaciją apie pensijų anuitetus ir jų teikiamą naudą, ieškoti naujų būdų padėti jiems suprasti pensijų anuitetų skirtumus

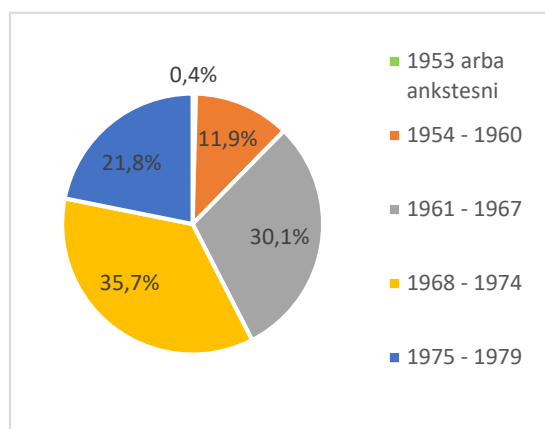
PRODUKTAI IR JŲ KAINODARA

II pakopos pensijų fondų dalyvių struktūra pagal amžių ir sukauptą sumą

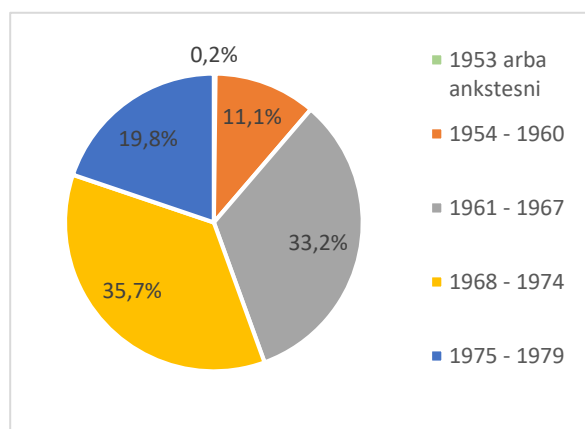
Sudarant pensijų anuitetų mokėjimo veiklos prognozes buvo naudojami iš pensijų kaupimo bendrovių (toliau – PKB) gauti duomenys apie II pakopos pensijų fondų dalyvius (toliau – dalyviai), gimusius ne vėliau kaip 1979 metų sausio 1 d.¹: lytis, gimimo data, sukaupta suma 2022 vasario 28 dieną², pasirinktas kaupimo metodas ir per 2021 bei 2020 metus pervestos įmokos į sąskaitas PKB.

Didžiausią kaupiančiųjų II pensijų pakopoje dalį sudaro dalyviai, gimę 1961-1974 metais (Grafikas 2 ir Grafikas 3). Pirmieji šių grupių dalyviai sukaks oficialų pensinį amžių pradedant 2025-ais metais, tačiau tai nebūtinai turės įtakos Fondo veiklos apimtims, nes išigyti pensijų anuitetus privalo tik asmenys, kurie pensijų anuiteto išsigijimo metu yra sukaupę ne mažiau nei minimali Pensijų kaupimo įstatyme nustatyta suma, kuri šiuo metu (2022 metais) yra 10 000 eurų, tačiau nuo 2023 bus lygi 10 807 eurų.

Grafikas 2. Dalyvių pasiskirstymas pagal gimimo metus (vyrai) 2022 02 28 d.

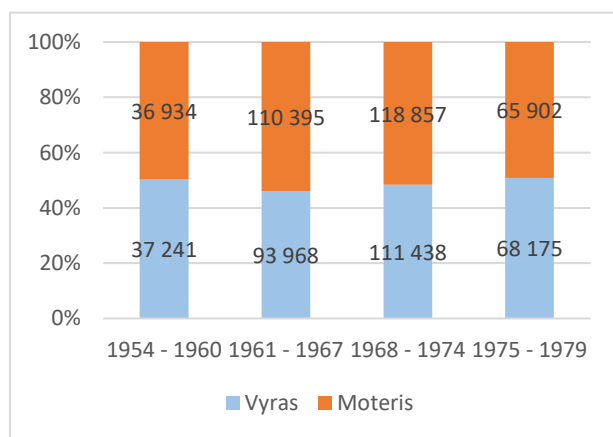

Grafikas 3. Dalyvių pasiskirstymas pagal gimimo metus (moterys) 2022 02 28 d.

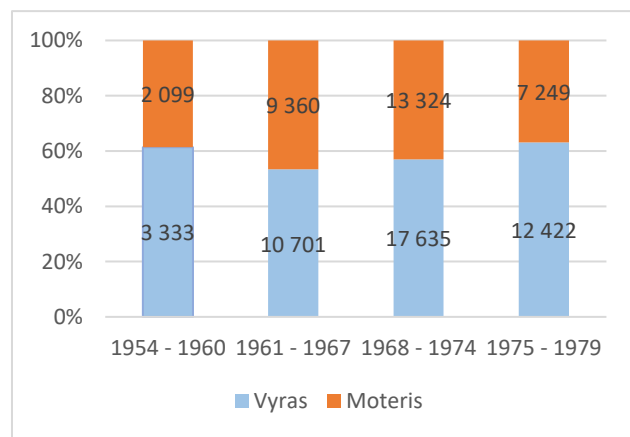

Visose amžiaus grupėse maždaug pusę ar kiek didesnę kaupiančiųjų dalį sudaro moterys, tačiau tarp dalyvių, kurie 2022 metų vasario 28 dieną buvo sukaupę ne mažiau kaip 10 000 eurų, moterų yra mažiau nei pusė (Grafikas 4, Grafikas 5, Lentelė).

Grafikas 4. Dalyvių pasiskirstymas pagal lytį

Grafikas 5. Dalyvių, 2022 02 28 d. sukaupusių daugiau nei 10000 eurų, pasiskirstymas pagal lytį

¹ Imama ta dalis dalyvių, kuriems iki pensijos liko apie 20 metų ar mažiau.

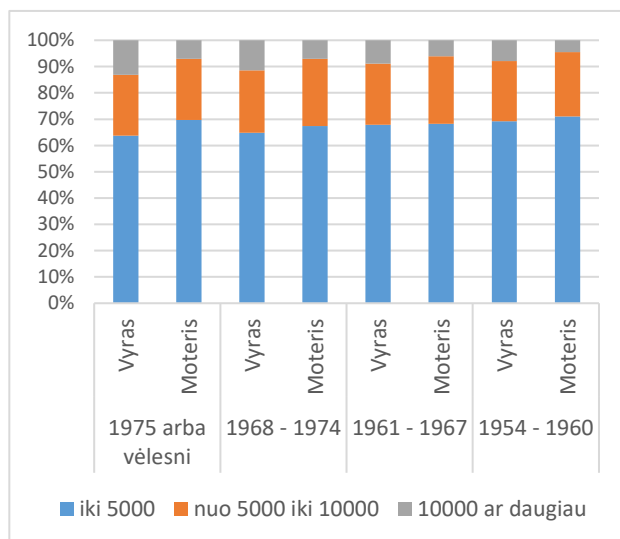
² Ši data (2022 02 28) pasirinkta taip, kad jau būtų įskaiciuotos visos per 2021 metus dalyvių sumokėtos įmokos. Planuojama kiekvienais metais gauti atnaujintus duomenis einamųjų metų vasario mėnesio paskutinei dienai.

Lentelė 3. Dalyvių skaičiaus pasiskirstymas pagal gimimo metus ir sukauptą sumą 2022 vasario 28 d.

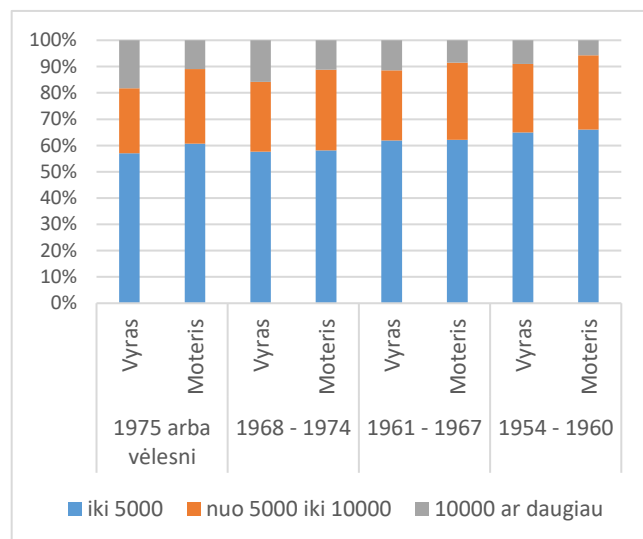
Gimimo data	Lytis	Sukauptą suma Eurais 2022 02 28 d.		
		iki 5000	nuo 5000 iki 10000	10000 ar daugiau
1953 arba ankstesni	Vyras	1 131	51	105
	Moteris	559	33	16
1954 - 1960	Vyras	24 176	9 732	3 333
	Moteris	24 411	10 424	2 099
1961 - 1967	Vyras	58 203	25 064	10 701
	Moteris	68 651	32 384	9 360
1968 - 1974	Vyras	64 202	29 601	17 635
	Moteris	69 160	36 373	13 324
1975 arba vėlesni	Vyras	38 901	16 852	12 422
	Moteris	39 986	18 667	7 249

Iš žemiau pateiktų grafikų (**Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis. ir Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.**) matyti, kad, nors visose amžiaus grupėse vis dar dominuoja asmenys, sukaupę iki 5000 eurų, per metus nuo 2021 02 29 iki 2022 02 28 visose amžiaus grupėse padidėjo dalis tų dalyvių, kurie jau yra sukaupę ne mažiau kaip 10 000 eurų. Toks rezultatas atitinka lūkesčius ir atspindi faktą, kad geriausių ir stabiliausių rezultatus kaupimo sistema gali pasiekti tik ilguoju laikotarpiu.

Grafikas 6. Dalyvių skaičiaus pasiskirstymas pagal gimimo metus ir sukauptą sumą eurais 2021 m. vasario 28 d.

Grafikas 7. Dalyvių skaičiaus pasiskirstymas pagal gimimo metus ir sukauptą sumą eurais 2022 m. vasario 28 d.

Prielaidos pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus prognozavimui

Prognozuojant pensijų anuitetų mokėjimo (toliau – PAM) veiklą, svarbu įvertinti potencialių pensijų anuitetų gavėjų (toliau – anuitantai) skaičių ir jiems mokamas vidutinės pensijų anuitetų išmokas. Šiuo tikslu buvo įvertinta, kiek dabartinių dalyvių, iki jiems sukaks senatvės pensijos amžius, galėtų potencialiai sukaupti ne mažiau kaip minimalią sumą, reikalingą privalomai įsigyti pensijų anuitetą. 2022 metais ši suma yra 10 000 eurų, tačiau, pradedant 2023 metais, ji (suma) bus indeksuojama vidutinės metinės infliacijos suminiu trejų metų rodikliu (žr. žemiau). Nors pensijų anuitetą gali įsigyti ir asmuo, sukaupęs mažesnę sumą, laikoma, kad tokių atvejų bus nedaug, nes, pavyzdžiui, per periodą nuo PAM veiklos pradžios (2020 07 01) iki 2022 11 30 iš kiek daugiau nei 1 800 anuitantų tik 140 asmenų buvo sukaupę mažesnę nei 10 000 eurų sumą.

Prognozuojant būsimų anuitantų skaičių buvo naudojami iš PKB gauti duomenys apie dalyvius, gimusius ne vėliau kaip 1979 metų sausio 1 d. (žr. taip pat **Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.**). Naujausi duomenys gauti 2022 metų kovo mėnesį, taigi žinoma kiekvieno dalyvio, ne jaunesnio kaip 44 metai, sukaupta suma 2022 vasario 28 dieną ir per 2021 bei 2020 metus pervestos įmokos į asmenines sąskaitas pensijų fonduose. Iš PKB buvo prašoma informacijos apie dalyvius, ne jaunesnius kaip 44 metų amžiaus, nes prognozuoti PAM veiklą ilgesniam negu 20 metų periodui nėra racionalu dėl gana didelio rezultatų netikrumo ir galimų svyravimų ilgesniu laikotarpiu. Laikoma, kad potencialūs anuitantai yra tie dalyviai, kurie oficialaus pensinio amžiaus suėjimo momentu bus sukaupę ne mažiau kaip minimalią sumą, reikalingą privalomai įsigyti pensijų anuitetą.

Pagrindinės prielaidos, naudotos prognozuojant potencialų anuitantų skaičių:

1. Prielaidos apie darbo užmokestį 2021 metais ir darbo užmokesčio kitimą ateityje;
2. Prielaida apie dalyvių mirtingumą;
3. Prielaida apie investicinę grąžą;
4. Prielaida apie sumos, kurią sukaupus privaloma įsigyti pensijų anuitetą, indeksavimą.

Prielaidos apie darbo užmokestį 2021 metais ir darbo užmokesčio kitimą ateityje. Kiekvieno dalyvio atlyginimas 2021 metais buvo įvertintas iš gautų duomenų, atsižvelgus į per 2021 metus pervestų įmokų sumą, įmokų skaičių ir pasirinktą kaupimo metodą (maksimalių arba augančių įmokų metodus).

Laikoma, kad dalyvių atlyginimai 2022 – 2030-ais metais augs tokiu pačiu tempu kaip SODROS prognozuojamos pensijos skaičiuoklėje (Lentelė 4). Lyginant su LR Finansų ministerijos prognozėmis 2022 - 2024 metams naudojamos prielaidos yra konservatyvesnės dėl atsargumo bei prielaidos, kad vyresnių dirbančiųjų atlyginimai gali augti lėčiau nei rinkos vidurkis.

Lentelė 4. Vidutinio darbo užmokesčio pokyčio prognozė

Metai	Vidutinio darbo užmokesčio pokytis, %
2022	4,6%
2023	4,8%
2024	4,9%
2025	5,0%
2026 - 2030	5% - 4,5%

Prognozuojant, kokią sumą dalyvis gali sukaupti, buvo atsižvelgiama ir į pasirinktą kaupimo metodą (maksimalus, augantis, dalyvavimas, nepervedant naujų įmokų).

Prielaida apie uždirbtą investicinę grąžą. Tikėtina, kad didžioji dauguma II pakopos dalyvių kaupia lėšas jų amžiaus grupę atitinkančiame gyvenimo ciklo fonde (toliau – GC fondas), todėl, prognozuojant sukaupimą sumą, tikslinga prielaidas apie būsimą investicinę grąžą sieti su dalyvio gimimo metais. Dalyviai, kuriems iki pensinio amžiaus liko 20 ar mažiau metų, lėšas kaupia viename iš šių GC fondų (pagal gimimo metus): 1975-1981, 1968 – 1974, 1961 – 1967, 1954 – 1960, tuo tarpu tų dalyvių, kurie jau suėjo pensinį amžių, bet dar vis dalyvauja kaupime, lėšos kaupiamos Turto išsaugojimo pensijų fonde. Laikyta, kad vyriausių dalyvių, gimusių 1954-1960 metais, turto investicinė grąža lygi nuliui. Ši prielaida pasirinkta siekiant konservatyviau prognozuoti dalyvių sukauptas sumas bei ignoruoti galimus trumpalaikius investicinės grąžos svyravimus. Tuo tarpu prielaida apie jaunesnių amžiaus grupių GC fondų investicinę grąžą parinkta, atsižvelgus į aukštesnės rizikos aktyvų dalį tam tikro amžiaus dalyvio portfelyje³ bei laikant, kad ilgalaikė aukštesnės rizikos aktyvų grąža bus 7 procentai, o mažesnės rizikos aktyvų ilgalaikė grąža bus 3 procentai (Lentelė).

³ [Pensijų fondų veiklos rodikliai \(pensijų fondų rezultatai\) | Lietuvos bankas \(lb.lt\)](#)

Lentelė 5. Skaičiavimuose naudotos investicinės grąžos prielaidos (2022 – 2030 metai)

	Investavimo metai								
Pensinio amžiaus metai	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
2022	0,00%								
2023	0,00%	0,00%							
2024	0,00%	0,00%	0,00%						
2025	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%					
2026	4,76%	4,56%	4,36%	4,16%	0,00%				
2027	4,76%	4,56%	4,36%	4,16%	0,00%	0,00%			
2028	4,76%	4,56%	4,36%	4,16%	0,00%	0,00%	0,00%		
2029	4,76%	4,56%	4,36%	4,16%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
2030	4,76%	4,56%	4,36%	4,16%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Prielaida apie sumos, kurią sukaupus privaloma įsigyti pensijų anuitetą, indeksavimą. Atsižvelgus į Pensijų kaupimo įstatymo 29 straipsnio 8 dalies nuostatas dydžiai, nuo kurių priklauso asmeniui mokėtina pensijų išmokos rūšis, bus indeksuojami kas trejus metus, naudojant vidutinės metinės infliacijos suminį trejų metų rodiklį. Pirmą kartą dydžiai bus indeksuojami 2023 metais. Prognozuojant šį rodiklį, naudoti LR Finansų ministerijos rengiamuose Ekonominės raidos scenarijuose skelbiami Suderinto vartotojų kainų indekso (vidutinio metinio) istoriniai pokyčiai 2019, 2020 ir 2021 metais bei šio rodiklio prognozės 2022, 2023 ir 2024 metams⁴. Įvertinus praeityje stebėtą ilgalaikę infliaciją, laikoma, kad ilgalaikis (pradedant 2025 metais) vidutinis metinis infliacijos lygis bus 2 procentai. Indeksavimo koeficiento dydžiai ir prognozuojama sukaupta suma, nuo kurios privaloma įsigyti periodinę pensijų išmoką arba pensijų anuitetą, nurodyti lentelėse (Lentelė , Lentelė 7).

Lentelė 6. Vidutinės metinės infliacijos faktiniai dydžiai ir prognozės

Metai	Vidutinė metinė infliacija*
2019	2,20%
2020	1,10%
2021	4,60%
Vidutinė metinė infliacija (2019 - 2021)	2,62% (8,07%)
Metai	Vidutinės metinės infliacijos prognozė (LR Finansų ministerijos ekonominės raidos scenarijus, 2022 birželis)
2022	15,80%
2023	6,00%
2024	2,00%
Vidutinė metinė infliacija (2022 - 2024)	7,78% (25,20%)
2025 arba vėlesni metai	2% (6,12%)

* Skliaustuose nurodomas vidutinės metinės infliacijos suminis trejų metų rodiklis

⁴ Siekiant dokumentų suderinamumo, šiame veiklos plane naudojamos Finansų ministerijos 2022 m. pavasarį paskelbtos šalies ekonominės raidos prognozės, kurios naudotos, rengiant Pensijų anuitetų fondo biudžetą ir pinigų srautų prognozes [Ekonominės raidos scenarijaus archyvas](#) | [Lietuvos Respublikos finansų ministerija \(lr.v.lt\)](#)

Lentelė 7. Sukaupta minimali suma periodinei pensijų išmokai arba pensijų anuitetui įsigyti

Metai	Periodinė pensijų išmoka nuo	Pensijų anuitetas nuo	Pensijų anuitetas iki
2022	5 000 €	10 000 €	60 000 €
2023	5 403 €	10 807 €	64 841 €
2026	6 765 €	13 530 €	81 182 €
2029	7 179 €	14 359 €	86 151 €

Prielaida apie dalyvių mirtingumą. Prognozuojant potencialių anuitantų skaičių, buvo atsižvelgiama į tikimybę, kad dalyvis sulauks senatvės pensijos amžiaus. Šiam tikslui naudota Human Mortality Database 2017 metų Lietuvos gyventojų mirtingumo lentelė pagal lytį, t.y. vyrų ir moterų mirtingumui prognozuoti buvo naudojamos skirtingos tikimybės. HMD lentelė pasirinkta, nes:

a. II pakopos pensijų kaupime gali dalyvauti skirtingų socialinių sluoksnių atstovai, taigi dalyvių mirtingumas gali būti artimas populiacijos vidurkiui, tačiau tikėtina, kad gaunamas dalyvių skaičiaus rezultatas yra konservatyvesnis;

b. nėra patikimų statistinių duomenų, kurie tiksliau atspindėtų būtent II pakopos pensijų kaupimo dalyvių mirtingumą.

Remiantis aukščiau išvardintomis prielaidomis atlikti prognozuojamos II pakopos pensijų fonde sukauptos sumos skaičiavimai kiekvienam dalyviui. Prognozuojami potencialių anuitantų skaičiai pateikti lentelėje (Lentelė).

Lentelė 8. Prognozuojamas anuitetus įsigyti privalančių dalyvių skaičius

Oficialaus pensinio amžiaus suėjimo metai									
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vyrai	766	796	975	1 313	1 591	2 173	2 531	2 544	2 991
Moterys	522	534	877	1 217	1 327	2 381	2 893	2 946	3 290
Viso	1 288	1 330	1 852	2 530	2 918	4 554	5 424	5 490	6 281

Pensijų anuiteto dydžio nustatymo prielaidos

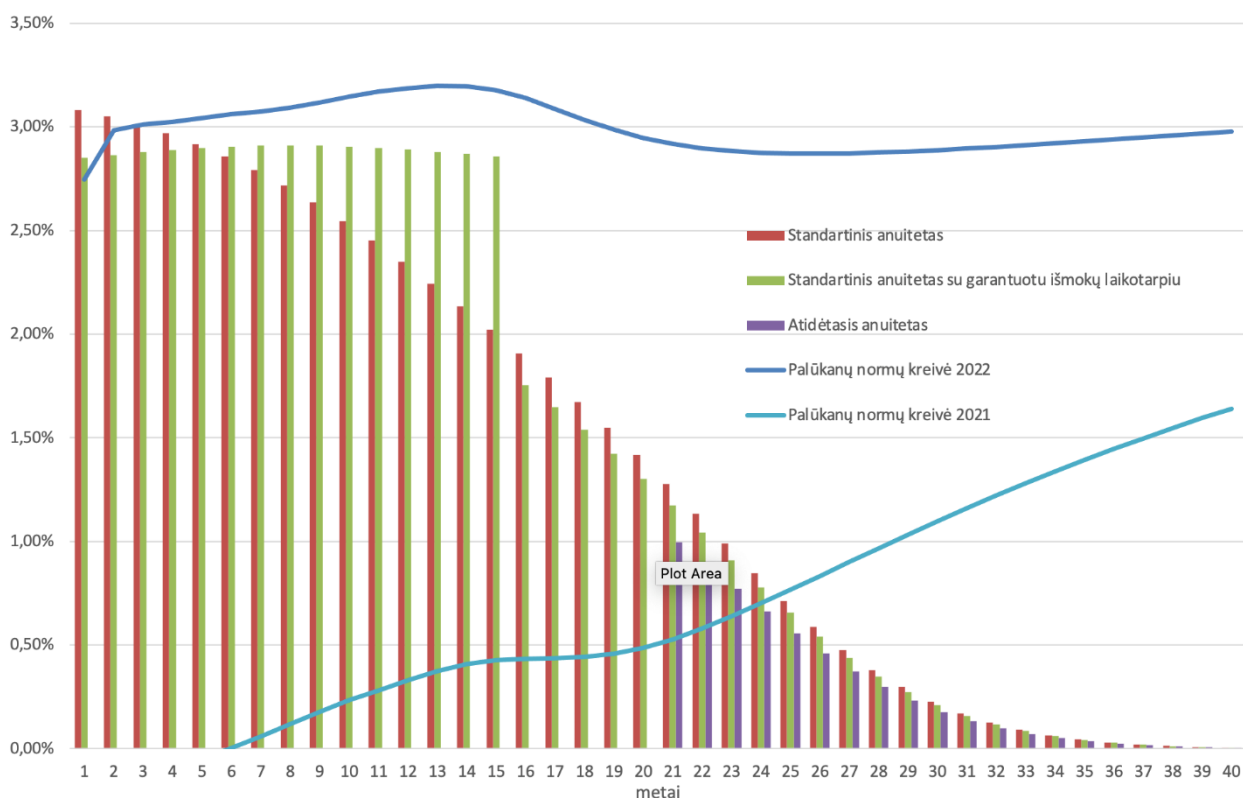
Pensijų anuitetų dydžiams nustatyti yra naudojamos trys pagrindinės prielaidos:

1. Gyvenimo trukmės (ilgaamžiškumo)
2. Investicinės grąžos
3. Administravimo kaštų

Prielaidą apie anuitantų likusio gyvenimo trukmę atspindi skaičiavimuose naudojama mirtingumo lentelė, kuri buvo sudaryta, išanalizavus VSDF valdybos turimus duomenis apie Lietuvos gyventojų mirtingumą penkerių metų laikotarpiu nuo 2015-01-01 iki 2019-12-31. Analizuojant duomenis buvo pastebėta mirtingumo priklausomybė nuo gaunamų pajamų. Kadangi prievolė įsigyti pensijų anuitetą yra nustatyta dalyviams, kurie sukaups ne mažiau kaip 10 tūkstančių eurų, tokią ar didesnę sumą artimiausiais metais sukaups dalyviai, gaunantys aukštesnį už vidutinį šalies darbo užmokestį. Sudarant anuitantų mirtingumo lentelę buvo vertinamas 40% didžiausias pensijas gaunančių asmenų mirtingumas, gyvenimo trukmės pokyčio tendencijos per pastaruosius 15 metų bei numatomas vyrų ir moterų, įsigijančių pensijų anuitetus, santykis (skaičiuota, kad tarp asmenų įsigijusių pensijų anuitetus bus 40% moterų). Sudaryta anuitantų mirtingumo lentelė peržiūrima ne rečiau kaip kas 5 metus, o paskutinį kartą buvo peržiūrėta 2022 metų pirmoje pusėje. Atlikus skaičiavimus su papildomai įtrauktais 2020 ir 2021 metų duomenimis, t.y. išanalizavus 7 metų duomenis (nuo 2015-01-01 iki 2021-12-31) buvo nuspręsta nekeisti mirtingumo prielaidų.

Daugiau kaip pusė anuitantų pensijų anuitetus gaus ilgiau nei 20 metų, tad investicinė grąža, kuri yra įskaičiuojama į pensijų anuiteto dydį, vaidina reikšmingą vaidmenį. EIOPA skelbiamų nerizikingų palūkanų normų ir pensijų anuitetų išmokų srautų iliustracija pateikta 8 grafike. Tačiau, nustatant pensijų anuitetų garantuojamą palūkanų normą, buvo atsižvelgta į PAF investavimo strategiją bei anuitantų interesus ir pensijų anuitetai skaičiuojami, visus pinigų srautus diskontuojant su 1,00% fiksuota palūkanų norma.

Grafikas 8. 2022 spalio mėnesį EIOPA paskelbta nerizikingų palūkanų normų kreivė (su kintamumo korekcija) ir pensijų anuitetų išmokų srautų pavyzdžiai

Pensijų kaupimo įstatymo 35¹² straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad „pensijų anuitetų mokėjimo veiklos valdymas ir administravimas finansuojami iš pensijų anuitetų mokėjimo veiklos valdymui ir administravimui finansuoti skirto atskaitymo – ne daugiau kaip 3 procentai vienkartinį įmokų, kurias į pensijų anuitetų mokėtojo valdomą Pensijų anuitetų fondą perveda pensijų kaupimo bendrovės“. Įvertinus planuojamas pensijų anuitetų mokėjimo veiklos valdymo ir administravimo išlaidas ilgesniu laikotarpiu, buvo nuspręsta į pensijų anuitetus įskaičiuoti 2,5 procento dydžio nuo mokamos sumos už įsigijamą pensijų anuitetą išlaidas.

PAM veiklos prognozė rodo, kad esamos prielaidos, naudojamos pensijų anuitetų dydžiams apskaičiuoti, yra tinkamos ir nėra poreikio jų keisti artimiausioje ateityje.

2020-2022 metų patirtis - ką renkasi klientai?

Anuitantai teikia aiškia pirmenybę standartiniam pensijų anuitetui su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu. Šią rūšį rinkosi beveik 70 procentų anuitantų. Apie 20 procentų anuitantų rinkosi standartinį pensijų anuitetą. Mažiausiai populiarius buvo atidėtas pensijų anuitetas (Lentelė **Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.**).

Lentelė 9. Naujai priimtų sprendimų dėl pensijų anuiteto mokėjimo pasiskirstymas pagal pensijų anuiteto rūšis

Anuiteto rūšis	Prielaida naudota prognozėms 2021 metais	Nuo veiklos pradžios iki 2022 11 30 d.		Per 2022 metų sausio - lapkričio mėnesius	
		Naujų sprendimų skaičius	Procentas	Naujų sprendimų skaičius	Procentas
Standartinis	20%	374	20%	172	20%
Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu	65%	1271	68%	607	70%
Atidėtas	15%	217	12%	90	10%
Viso		1862		869	

Atsižvelgus į PAM veiklos patirtį tikslinga nekeisti prielaidos apie sprendimų pasiskirstymą pagal pensijų anuiteto rūšis - naudoti konservatyvią prielaidą, kad ateityje 65 procentai anuitantų pasirinktų standartinį pensijų anuitetą su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu, 20 procentų – standartinį pensijų anuitetą ir 15 procentų – atidėtajį pensijų anuitetą.

Prognozuojant PAM veiklą svarbu numatyti, kokio amžiaus būdami asmenys priėmė sprendimą įsigyti pensijų anuitetą: ar pensijų anuitetas perkamas iš karto, sukačius oficialų senatvės pensijos amžių, ar nukeliamas kuriam laikui, ar gaunantys išankstinę pensiją kartu įsigijo ir pensijų anuitetą ir pan. Natūralu tikėtis, kad dauguma dalyvių kreipsis dėl pensijų anuiteto įsigijimo gana greitai po to, kai jie sukačius senatvės pensijos amžių. Šią prielaidą patvirtina ir PAM veiklos statistika: didžioji dauguma (apie 65 procentus) pensijų anuitetus įsigijusių asmenų prašymus pateikė arba tą mėnesį, kai jiems suėjo senatvės pensijos amžius (63 metai ir 8 mėnesiai moterims bei 64 metai ir 4 mėnesiai vyrams) arba vienu mėnesiu vėliau. Maždaug trečdalis anuitantų kreipimosi dėl anuiteto dieną buvo vyresni daugiau nei vienu mėnesiu (Lentelė 10, **Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.**).

Lentelė 10. Anuitantų pasiskirstymas pagal amžių pensijų anuiteto įsigijimo dieną.

Nuo veiklos pradžios iki 2022 11 30 d.					
	Oficialaus senatvės pensijos amžiaus	1 mėnesiu vyresni nei oficialus senatvės pensijos amžius	Vyresni daugiau nei 1 mėnesiu	Jaunesni nei oficialus senatvės pensijos amžius	Viso:
Anuitantų skaičius	666	502	590	104	1862
Anuitantų dalis, procentais	36	27	32	6	
Per 2022-ųjų sausio - lapkričio mėnesius					
Anuitantų skaičius	267	220	323	59	869
Anuitantų dalis, procentais	31	25	37	7	

Sudarant PAM veiklos planą 2021 metais, laikyta, kad kiekvieną mėnesį pensijų anuitetus įsigis 40% potencialių anuitantų (pagal prognozes sukačiusių ne mažesnę sumą nei reikalinga privalomai įsigyti anuitetą), kurie senatvės pensijos amžių sukačia tą patį mėnesį (arba jaunesni nei oficialaus pensinio amžiaus), 15% anuitantų, kurie senatvės pensijos amžių sukačia praėjusį mėnesį, ir 1,88% (25% per metus) tų anuitantų, kurie senatvės pensijos amžių sukačia anksčiau, t.y. tų, kurie sprendimą pirkti anuitetą atidėjo. Atsižvelgus į PAM patirtį nutarta, sudarant veiklos planą 2023 metams, naudoti tas pačias prielaidas (Lentelė).

PENSIJŲ ANUITETŲ FONDO TURTAS IR JO VALDYMAS

PAF turto augimo prognozė

Naujų anuitantų skaičiaus prognozė. PAM veiklos patirtis parodė, kad, nors didesnė dalis potencialių anuitantų pensijų anuitetus įsigyja sukakę senatvės pensijos amžių arba mėnesiu vėliau, likusi dalis sprendimą atideda. Prognozuojant PAM veiklą laikoma, kad kiekvieną mėnesį pensijų anuitetus įsigis 40% potencialių anuitantų (pagal prognozes sukaupusių 10 000 eurų arba daugiau), kurie senatvės pensijos amžių sukako tą patį mėnesį, 15% anuitantų, kurie senatvės pensijos amžių sukako praėjusį mėnesį, ir 1,88% (25% per metus) tų anuitantų, kurie senatvės pensijos amžių sukako anksčiau, t.y. tų, kurie sprendimą pirkti anuitetą atidėjo (Lentelė).

Lentelė 11. Prielaidos, naudotos prognozuojant naujų anuitantų skaičių per mėnesį

Mėnuo	Pensijų anuitetus įsigyjančių asmenų dalis, proc. (nuo potencialių anuitantų)
Kai sukako senatvės pensijos amžius	40%
Vienas mėnuo po to, kai sukako senatvės pensijos amžius	15%
Vėlesnis mėnuo	1,88%

Anuitantų pasiskirstymas pagal pensijų anuiteto rūšis. Veiklos rezultatų prognozei labai svarbi prielaida, kurią pensijų anuiteto rūšį (standartinį, standartinį su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu ar atidėtąjį) rinks anuitantai. Laikoma, kad standartinį pensijų anuitetą rinks 20% įsigyjančių pensijų anuitetą, 65% - standartinį pensijų anuitetą su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu ir 15% - atidėtąjį pensijų anuitetą.

Pensijų anuitetus įsigijusių ir gaunančių asmenų skaičiaus prognozė pateikta lentelėje (Lentelė 12).

Lentelė 12. Pensijų anuitetus įsigijusių ir gaunančių asmenų skaičiaus prognozė (Bazinis scenarijus)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Anuitantų skaičius metų pradžioje:	1.952	2.926	4.244	6.021	8.180	11.439	15.403	19.612
Standartinis	394	589	852	1.208	1.639	2.291	3.084	3.926
Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu	1.305	1.938	2.794	3.948	5.352	7.469	10.045	12.781
Atidėtasis	253	399	598	865	1.189	1.678	2.274	2.906
Nauji anuitantai:	998	1.357	1.834	2.244	3.379	4.132	4.435	5.118
Standartinis	200	271	367	449	676	826	887	1.024
Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu	648	882	1.192	1.458	2.197	2.686	2.882	3.327
Atidėtasis	150	204	275	337	507	620	665	768
Anuitantų skaičius metų pabaigoje:	2.926	4.244	6.021	8.180	11.439	15.403	19.612	24.439
Standartinis	589	852	1.208	1.639	2.291	3.084	3.926	4.891
Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu	1.938	2.794	3.948	5.352	7.469	10.045	12.781	15.918
Atidėtasis	399	598	865	1.189	1.678	2.274	2.906	3.631

Turto augimo prognozė. Vadovaujantis aukščiau išvardintomis prielaidomis prognozuojama, kaip keisis PAF turto dydis. Laikoma, kad uždirbama metinė investicijų grąža yra 1,2% (tai atitinka garantuotą palūkanų normą plius investavimo veiklos sąnaudas).

Pinigų srautai skaičiuojami kas mėnesį, atsižvelgiant į anuitantų lytį, sukauptas sumas (atskirai vyrams ir moterims), anuitantų išgyvenimo tikimybes ir pan. PAF pinigų srautų ir turto prognozė pateikta lentelėje (Lentelė 13).

Lentelė 13. Prognozuojami PAF pinigų srautai (Bazinis scenarijus) (tūkst. eurų)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
PAF turtas pradžioje	24.927	37.631	54.450	77.462	111.165	163.900	228.127	298.284
Pensijų anuitetų įmokos	14.562	19.456	26.696	39.350	60.457	74.836	84.234	99.221
Atskaitymai PAF valdymui (2,5%)	364	486	667	984	1.511	1.871	2.106	2.481
Pensijų anuitetų išmokos	1.789	2.666	3.848	5.645	8.521	12.177	16.426	21.299
PAF investicinės veiklos rezultatas	319	481	699	1.027	1.550	2.226	3.025	3.950
PAF administravimo veiklos rezultatas	-25	35	131	-46	761	1.213	1.430	1.787
PAF turtas pabaigoje	37.631	54.450	77.462	111.165	163.900	228.127	298.284	379.462

PAF turto investavimas

2022 metais buvo peržiūrėta ir atnaujinta PAF investavimo politika ir strategija (toliau – Investavimo politika). Investavimo modelis nesikeitė (didžioji lėšų dalis investuojama į aukštesnės rizikos aktyvus), papildytos rizikos valdymo nuostatos, aprašyta, kada galėtų atsirasti nauji portfeliai, ir, atsižvelgus į pokyčius finansų rinkose, atnaujintos portfelių investavimo strategijos, kai kuriose jų praplečiant leidžiamų finansinių priemonių sąrašą, kitur sugriežtinant diversifikacijos reikalavimus.

2022 m. lapkričio 30 d. PAF turtas, įskaitant gautinas sumas už įsigytus pensijų anuitetus, buvo beveik 25 mln. eurų. Didžioji jo dalis (apie 69 proc.) yra investuota į biržoje prekiaujamus fondus, kurie atkartoja plačiai diversifikuotus akcijų indeksus. Apie 19 proc. turto yra investuota į vyriausybių, kredito įstaigų ar valstybės valdomų įmonių obligacijas. Likvidumui trumpuoju laikotarpiu užtikrinti skirta pinigų dalis yra laikoma banko sąskaitoje, tačiau dalis šių lėšų gali būti nukreipta į trumpalaikius (iki 6 mėn.) terminuotuosius indėlius. PAF turto detalesnė sudėtis pateikta 14 lentelėje.

Lentelė 14. Pensijų anuitetų fondo turto sudėtis 2022 m. lapkričio 30 d.

Portfelis/ Turto klasė	Investicijų suma, tūkst. Eur	Dalis PAF, proc.
Likvidumo	604,8	2,4
Pinigai sąskaitoje	604,8	2,4
Garantinis	4 934,8	19,8
Lietuvos vyriausybės obligacijos, įskaitant vyriausybės garantuotas	3 320,9	13,3
Kitų ES šalių vyriausybių obligacijos	299,8	0,8
ES šalių valstybės valdomų įmonių obligacijos	981,1	3,9
ES šalių kredito įstaigų obligacijos	299,7	1,2
Pinigai sąskaitoje	33,2	0,1
Augimo⁵	18 413,7	73,7
Šiaurės Amerikos šalių bendrovių akcijos	10 475,0	41,9
Europos ir Vidurio Rytų išsivysčiusių rinkų bendrovių akcijos	4 590,3	18,4
Ramiojo vandenyno regiono išsivysčiusių rinkų bendrovių akcijos	1 850,1	7,4
Besivystančių rinkų bendrovių akcijos	352,5	1,4
Pinigai sąskaitoje	1 143,7	4,6
Pinigai sąskaitoje (visi portfeliai)	1 782,8	7,1
Gautinos sumos	1 032,8	4,1

⁵ Augimo portfelį sudaro investicijos į biržoje prekiaujamus fondus (toliau – ETF). Regionų dalis apskaičiuota pagal paskutinę viešai skelbiamą atitinkamų ETF sudėtį.

Per 2021 metus ir 2022 metų sausio mėnesį Augimo portfelyje realizuota daugiau kaip 771 tūkst. eurų pelno. Ši suma pervesta į Garantinį portfelį ir buvo naudojama kaip rezervas techninių atidėjinių padengimui.

2023-2030 metų veiklos rezultatų prognozės skaičiavimuose naudojama konservatyvi prielaida, kad uždirbama investicinė grąža atitiks palūkanų normą, naudojamą pensijų anuiteto dydžiui kartu su investicijų valdymo išlaidomis apskaičiuoti (1,2 procento).

Investavimo rizikos valdymas

Investicijų rizika yra valdoma, diversifikuojant investicijas pagal regionus, emitentus ir kitus kriterijus bei nustatant limitų sistemą, kaip aprašyta Investavimo politikoje. 2022 m. rugpjūčio 29 d. VSDF valdybos direktoriaus įsakymu Nr. V-330 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 20 d. įsakymo Nr. V-729 „Dėl pensijų anuitetų veiklos rizikos valdymo politikos ir strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtinta Pensijų anuitetų mokėjimo veiklos rizikos valdymo politikos ir strategijos (toliau – Rizikos valdymo politika) nauja redakcija. Atnaujintoje Rizikos valdymo politikoje nustatyta, kad priimto investavimo rizikos lygio nustatymui turi būti skaičiuojamas rizikos kapitalas – didžiausia galima turto vertės sumažėjimo arba nuostolių suma per vienerius metus, įvertinant įvykius, įvyksiančius dažniau nei vieną kartą per 200 metų. Į rizikos kapitalą yra įtraukiami ir su veiklos rizika susiję galimi nuostoliai. Nustatyti rizikos kapitalo santykio su Augimo portfeliu vertinimo kriterijai – priimtinas lygis (<50 proc.), toleruotinas rizikos lygis (50-75 proc.) ir nepriimtinas rizikos lygis (>75 proc.).

2022 m. lapkričio 30 d. duomenimis PAF rizikos kapitalas buvo 7 354,5 tūkst. eurų, jo santykis su Augimo portfeliu buvo priimtiname lygyje (31,47 proc.).

SAVO RIZIKOS VERTINIMAS IR PENSIJŲ ANUITETŲ TECHNINIŲ ATIDĖJINIŲ PADENGIMO TURTU PROGNOZĖ 7 METAMS

Rizikos valdymo politikoje yra numatyta, kad PAM rizikos valdymas yra neatskiriama planavimo proceso dalis. Todėl rengiant Pensijų anuitetų mokėjimo veiklos planą buvo įvertintos pagrindinės rizikos ir jų valdymo priemonės, įvertinta įvardintų rizikų įtaka PAM tikslų pasiekimui ir planuojamos PAM veiklos atitikimas patvirtintam rizikos apetitui.

Pagrindinės rizikos, galinčios turėti įtakos PAF tvarumui yra naujų anuitantų skaičius ir ženklus PAF fondo turto vertės sumažėjimas.

Naujų anuitantų skaičius gali būti mažesnis dėl įvairių priežasčių, pvz.:

- Dėl recesijos, kurios tikimybė yra nemaža, II pakopos pensijų fondų dalyvių atlyginimai gali augti mažiau, negu prognozuota, nedarbo lygis taip pat galėtų išaugti, dėl ko sumažėtų įplaukos į pensijų fondus ir, atitinkamai, dalyvių sukauptas turtas;
- Nepaisant centrinių bankų pastangų, infliacija gali būti aukštesnė už siekiamus 2% ilgesnį laiką, dėl ko gali daugiau nei prognozuota pakilti riba, nuo kurios privaloma įsigyti pensijų anuitetą;
- Nepalanki situacija finansų rinkose gali turėti neigiamos įtakos pensijų fonduose sukaupiamam turtui, dėl ko dalyviai nesukaups turto daugiau nei riba, nuo kurios privaloma įsigyti pensijų anuitetą;
- Teisinio reglamentavimo pokyčiai.

Didelė PAF turto dalis yra netiesiogiai investuota į nuosavybės vertybinius popierius, t.y. aukštos rizikos aktyvus, todėl yra galimi dideli vertės svyravimai. Obligacijų emitentų kredito rizika yra vertinama kaip nereikšminga, nes investuojama į investicinio reitingo vyriausybių, valstybės valdomų įmonių ir kitų panašaus patikimumo skolos vertybinius popierius, taikant griežtus diversifikacijos reikalavimus.

Atsižvelgiant į identifikuotas rizikas buvo pasirinkti scenarijai PAF finansiniam tvarumui įvertinti.

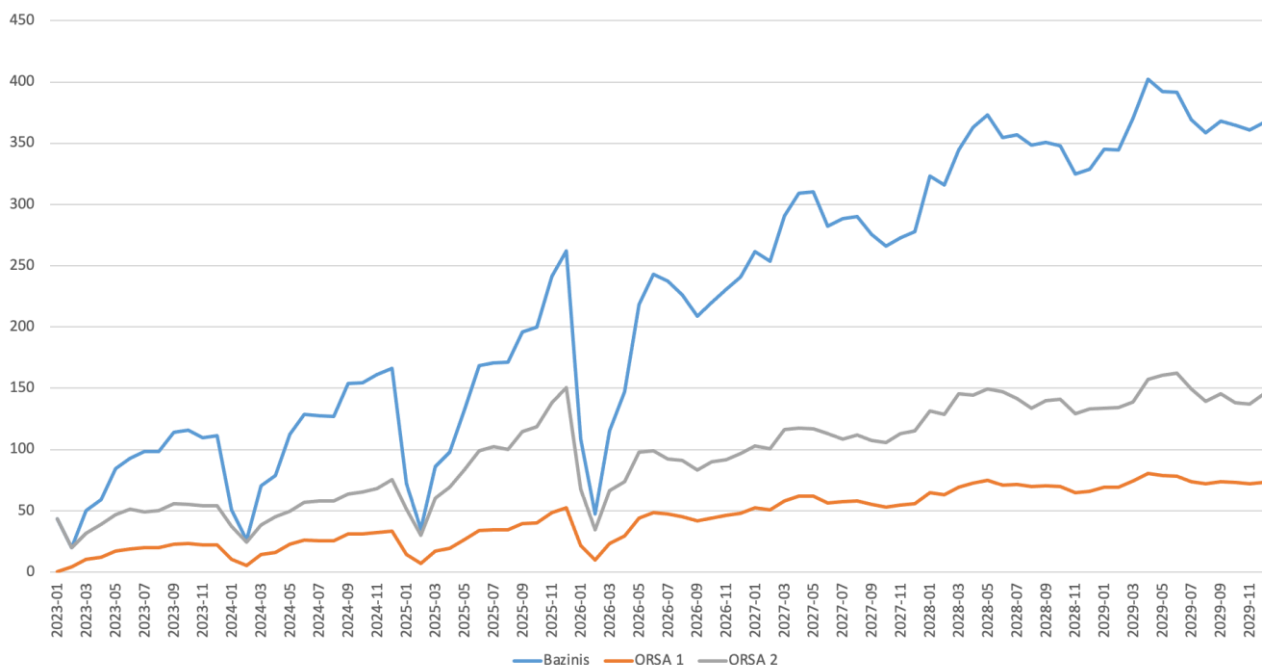
VSDF valdybos Pensijų anuitetų skyriaus specialistai kartu su Taryba nustatė PAF vystymosi trajektoriją. 2022 m. lapkričio 24 d. įstatymu Nr. XIV-1558 „Dėl Pensijų anuitetų fondo 2023 metų rodiklių patvirtinimo“ patvirtintas PAF biudžetas 2023 metams tapo atspirties tašku ilgalaikiai prognozei, o biudžetui sudaryti naudotos prielaidos – bazinio scenarijaus prielaidomis. Papildomai buvo sudaryti 2 rizikos scenarijai (ORSA 1 ir ORSA 2), kurie apibrėžė situacijas, kurios galėtų susidaryti nepalankiai susiklosčius aplinkybėms. ORSA 1 scenarijus siekia įvertinti situaciją, kuri galėtų susiklostyti priėmus politinį sprendimą liberalizuoti pensijų anuitetų įsigijimą, t.y. nustatčius, kad sukakus senatvės pensijos amžių įsigyti pensijų anuitetą nėra privaloma. Tikėtina, kad tokiu atveju pensijų fondų dalyvių, įsigyjančių pensijų anuitetus, skaičius ženkliai sumažėtų. Tuo tarpu, ORSA 2 scenarijus yra skirtas įvertinti galimos ekonomikos recesijos įtaką PAF tvarumui. Šalies ir pasaulio ekonomikos būklė daro reikšmingą įtaką PAF tvarumui, tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai. Ekonomikos nuosmukis mažina gyventojų užimtumą ir pajamas, atitinkamai mažiau yra sumokama įmokų į pensijų fondus ir sukaupiamas mažesnis pensijų turtas. Papildomai sukaupą turtą mažina finansų rinkų nuosmukis. Nesukaupus daugiau turto nei nustatyta privalomo pensijų anuiteto įsigijimo riba, mažėja juos įsigyjančių asmenų skaičius. Finansų rinkų nuosmukis tiesiogiai mažina ir PAF turto vertę.

Lentelė 15. Pensijų anuitetų fondo ilgalaikės prognozės scenarijų prielaidos

Prielaida	Bazinis scenarijus	ORSA 1	ORSA 2
Potencialių PA gavėjų skaičius	DU pokytis: 2023 m. – 4,8% 2024 m. – 4,9% 2025 m. – 5,0%	Nuo 2023 potencialių PA gavėjų skaičius sumažėja 80%	Atlyginimų augimas: 2022, 2023 ir 2024 metais – po 0% Nuo 2025 po 2% kasmet 10 procentų dalyvių 2023 ir 2024 metais negauna draudžiamųjų pajamų 2023 m. ir 2024 m. PA įsigyja 20% (vietoj 40%) dalyvių, sukakusių pensinį amžių.
PA įsigijimo riba	2023 m. +8,08% 2026 m. +25,20% 2029 m. +6,12%		2023 m. +8,08% 2026 m. +35,00% (iki 14590 eurų) 2029 m. +6,12%
Rinkos/ Augimo portfelio investicinė grąža	Stabili grąža lygi garantuotoms palūkanoms (1%)		2023 m. akcijų vertė krenta 30% Nuo 2024 m. akcijų investicinė grąža kasmet +7%, obligacijų metinis pajamingumas +3%

Pagrindinis veiksnys, darantis įtaką PAM veiklos apimčių augimui ir PAF tvarumui, yra naujai skiriamų pensijų anuitetų skaičius. Jis yra svarbus, nes PAM yra ankstyvojoje vystymosi stadijoje ir turimų veiklos apimčių nepakanka pilnai padengti PAM veiklos valdymo ir administravimo išlaidoms. Naujų pensijų anuitetų skaičiaus prognozės, esant skirtingiems PAM veiklos vystymosi scenarijams, pateikti 9 grafike. Naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičius yra netolygiai pasiskirstęs metų bėgyje ir priklauso nuo skaičiaus potencialių pensijų anuitetų gavėjų, kurie tuo metu sukanka senatvės pensijos amžių. Dėl vis dar vykstančio senatvės pensijos amžiaus didinimo, kiekvienų metų sausio ir vasario mėnesiais nėra žmonių, kurie sukanka senatvės pensijos amžių, o kovo ir balandžio mėnesiais – nėra moterų, kurios sukanka senatvės pensijos amžių.

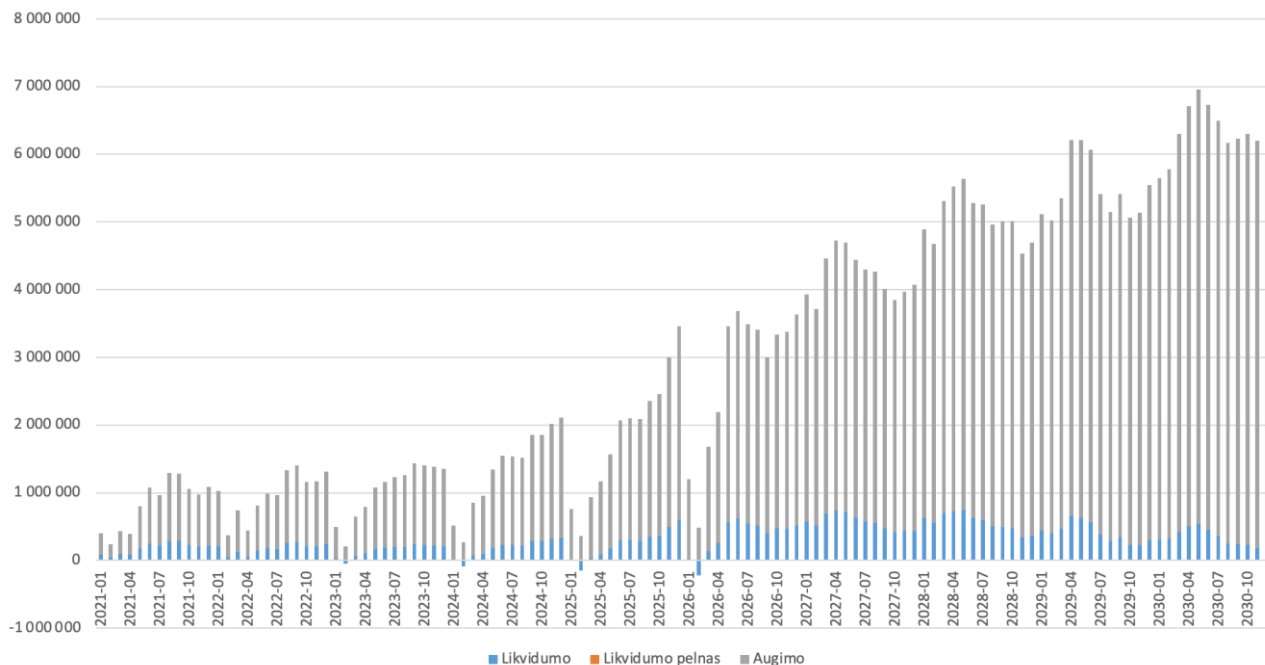
Grafikas 9. Naujų pensijų anuitetų sutarčių skaičiaus prognozė, vnt

Naujai paskirtų pensijų anuitetų skaičius lemia PAF pinigų srautų dinamiką. Bazinio scenarijaus atveju, daugumoje mėnesių prognozuojami teigiami pinigų srautai, t.y. prognozuojama, kad PAF kas mėnesį gaus didesnes pensijų anuitetų įmokų sumas nei išmokės pensijų anuitetų išmokų. Žemiau esančiame grafike galime matyti investicinių portfelio pinigų srautų prognozę. Visi teigiami pinigų srautai yra nukreipiami investavimui ir padalinami tarp Likvidumo/Garantinio ir Augimo portfelio, o neigiami pinigų srautai yra dengiami iš Likvidumo portfelio. Dėl mažo naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus metų pradžioje yra

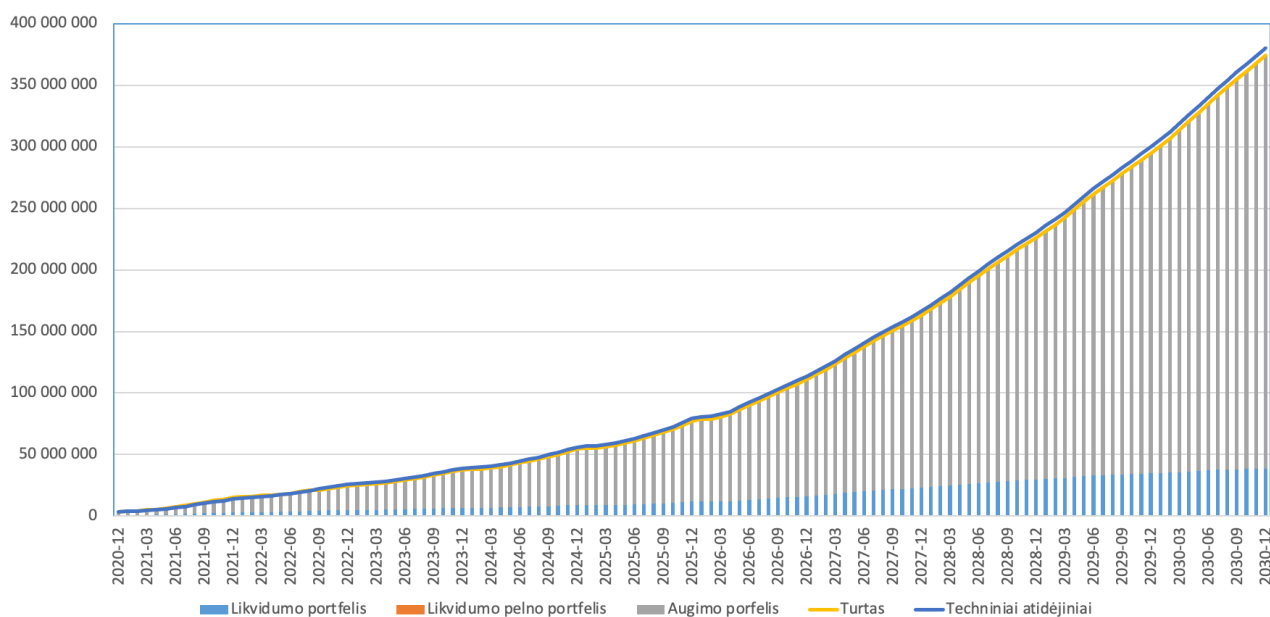
mėnesių, kuriais prognozuojama naujų įmokų suma bus mažesnė nei pensijų anuitetų išmokų suma. Tokia situacija yra iš anksto žinoma, įvertinta ir atitinkamai jai yra pasiruošta, užtikrinant pakankamą lėšų sumą Likvidumo portfelyje.

Grafikas 10. Investicinių portfelių pinigų srautų prognozė (Bazinis scenarijus), eur

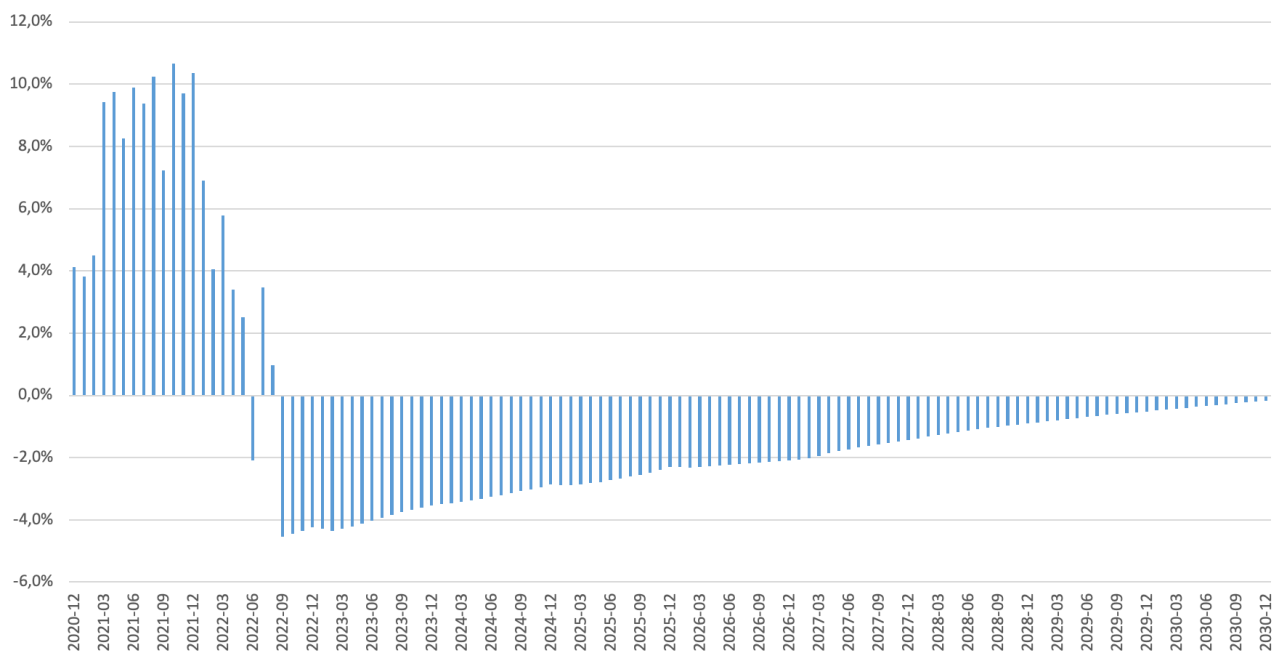
Atitinkami pinigų srautai lemia prognozuojamų investicinių portfelių dydžius. Kadangi prognozuojami teigiami pinigų srautai, tai numatomas ir investicinių portfelių augimas.

Grafikas 11. PAF turto ir įsipareigojimų prognozė (Bazinis scenarijus), eur

Aukščiau pateiktame grafike galime matyti, kad techninių atidėjinių (įsipareigojimų) suma ir prognozuojama PAF turto suma yra arti viena kitos ir, analizuojant grafiką, sunku įvertinti, kuri suma yra didesnė. Techninių atidėjinių padengimas turtu yra esminis rodiklis, vertinant PAM veiklos tvarumą, todėl PAF turto ir įsipareigojimų skirtumą verta panagrinėti detaliau.

Grafikas 12. PAF techninių atidėjinių padengimo turtu deficitas/perviršis (Bazinio scenarijus), proc.

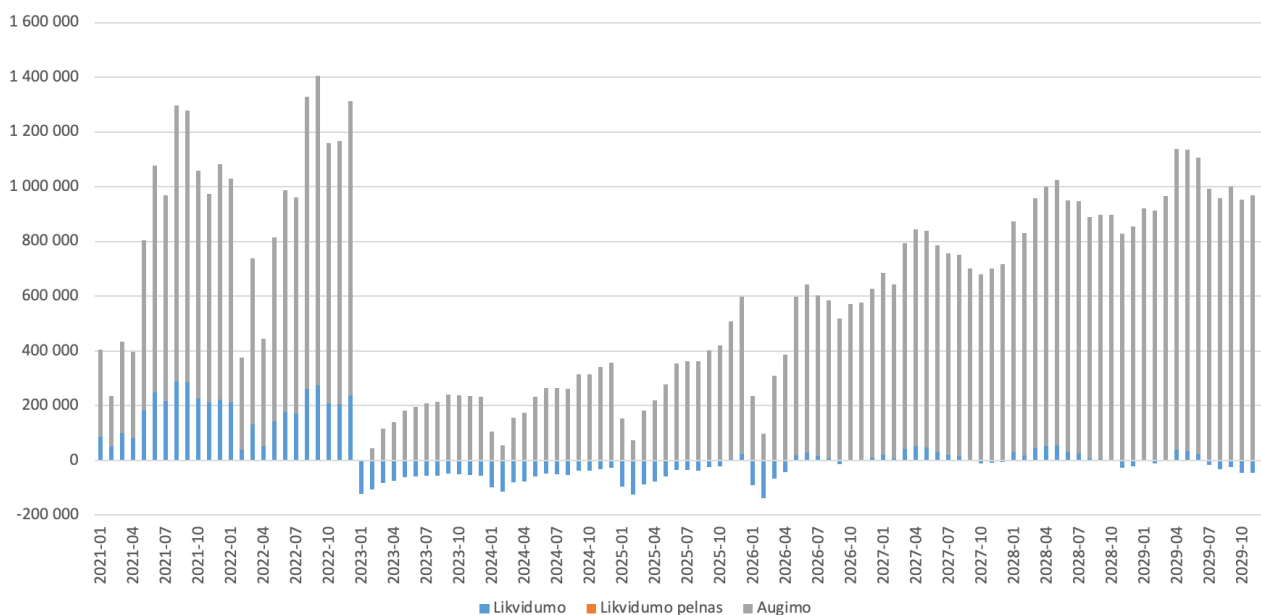
Detaliau panagrinėję techninių atidėjinių padengimo turtu dinamiką, matome, kad bazinio scenarijaus atveju deficitas nuosekliai mažėja, tačiau per visą nagrinėjamą laikotarpį išlieka PAF techninių atidėjinių padengimo turtu deficitas. Techninių atidėjinių padengimo turtu lygį skirtingai veikia keletas faktorių:

- Neigiamai veikia į techninius atidėjinius atidedama iki pensijų anuiteto pabaigos administravimo sąnaudoms dengti reikalinga suma (2% vienkartinių įmokų sumos), nes ši dalis nėra finansuojama iš gautų vienkartinių įmokų;
- Neutraliai veikia investicinė grąža, nes bazinio scenarijaus investicinės grąžos prielaida atitinka pensijų anuitetų dydžių apskaičiavimo metodikoje naudojamas prielaidas, todėl esant tokiai investicinei grąžai PAF turtas turėtų pilnai padengti techninių atidėjinių sumą;
- Teigiamai arba neigiamai veikia PAF administravimui skirtų lėšų (atskaitymai nuo vienkartinių įmokų, paskolos) ir faktiškai patiriamų administravimo sąnaudų skirtumas.
- Teigiamai veikia naujų pensijų anuitetų vienkartinių įmokų srautas, nes 0,5% vienkartinių įmokų sumos yra skiriama su pensijų anuitetų skyrimu susijusioms sąnaudoms dengti.
- Teigiamai veikia galiojančių pensijų anuitetų skaičiaus augimas, nes auga suma, kuria kiekvieną mėnesį yra mažinami techniniai atidėjiniai dėl mažėjančios atidėtos sumos reikalingos iki pensijų anuiteto pabaigos pensijų anuitetų administravimo sąnaudoms dengti.
- Teigiamai arba neigiamai veikia PAF administravimui skirtų lėšų (atskaitymai nuo vienkartinių įmokų, paskolos) ir faktiškai patiriamų administravimo sąnaudų skirtumas.

Visų paminėtų faktorių suminis rezultatas lemia PAF techninių atidėjinių padengimo turtu pasikeitimą. Šiuo konkrečiu, **bazinio scenarijaus, atveju matome, kad po septynerių metų (2029-06-30) prognozuojamas PAF išipareigojimų padengimo turtu 0,7% deficitas.** Deficito po septynerių metų nebūtų, jeigu minėtu laikotarpiu PAF turtas augtų 1,24% per metus, vietoje naudojamos 1,00% prielaidos. Atsižvelgus į 2022 metų spalio mėnesį EIOPA paskelbtą nerizikingų palūkanų normų kreivę (su kintamumo korekcija) (žr. 8 grafiką), galime daryti pagrįstą išvadą, kad būsima PAF turto investavimo grąža per artimiausius 7 metus bus didesnė nei reikalinga PAF turto deficitui padengti.

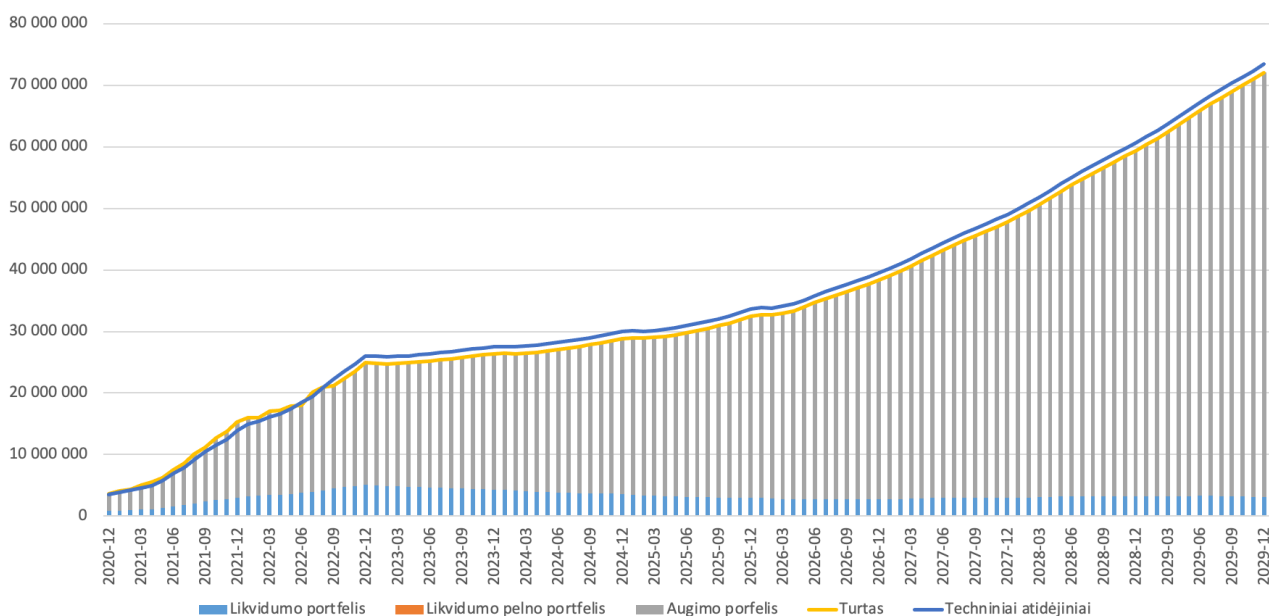
Analogiškus skaičiavimus atlikome ir pagal kitus PAF vystymosi scenarijus: ORSA 1 ir ORSA 2.

Grafikas 13. Investicinių portfelių pinigų srautų prognozė (ORSA 1 scenarijus), Eur

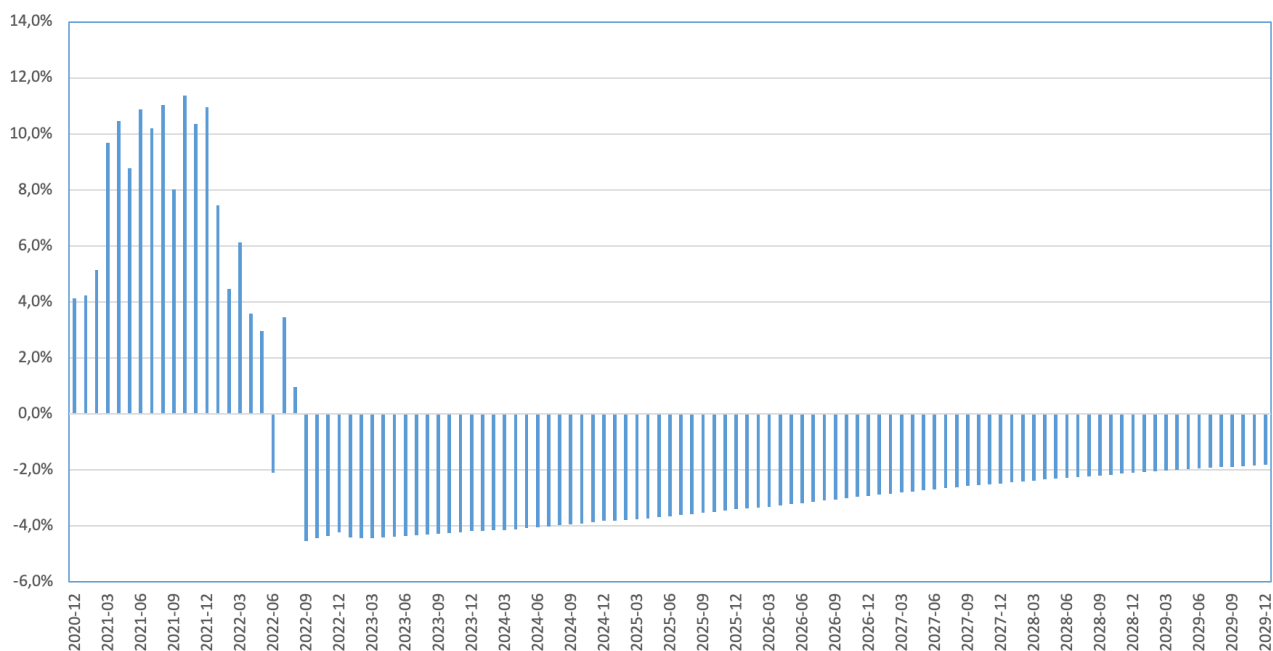
Pagrindinė ORSA 1 scenarijaus prielaida yra 80% sumažėjęs naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičius, lyginant su baziniu scenarijumi. Tai atsispindi ir pinigų srautų prognozėje. Matome, kad artimiausius trejus metus prognozuojami neigiami pinigų srautai likvidumo užtikrinimo portfeliuose. Vėliau, išaugus naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičiui, neigiamus pinigų srautus pakeičia teigiami. Šiuo atveju svarbu įvertinti PAF likvidumą, t.y. ar pakankamo dydžio yra suformuoti likvidumo užtikrinimo portfeliai.

Grafikas 14. PAF turto ir įsipareigojimų prognozė (ORSA 1 scenarijus), Eur

Aukščiau pateiktame grafike galime matyti, kad techninių atidėjinių (įsipareigojimų) suma ir prognozuojama PAF turto suma yra arti viena kitos ir turto kreivė yra sistemingai žemiau įsipareigojimų kreivės. Tai indikuoja, kad visą nagrinėjamą laikotarpį yra PAF įsipareigojimų padengimo turto nepakankamumas.

Grafikas 15. PAF techninių atidėjinių padengimo turtu deficitas/perviršis (ORSA 1 scenarijus), proc.

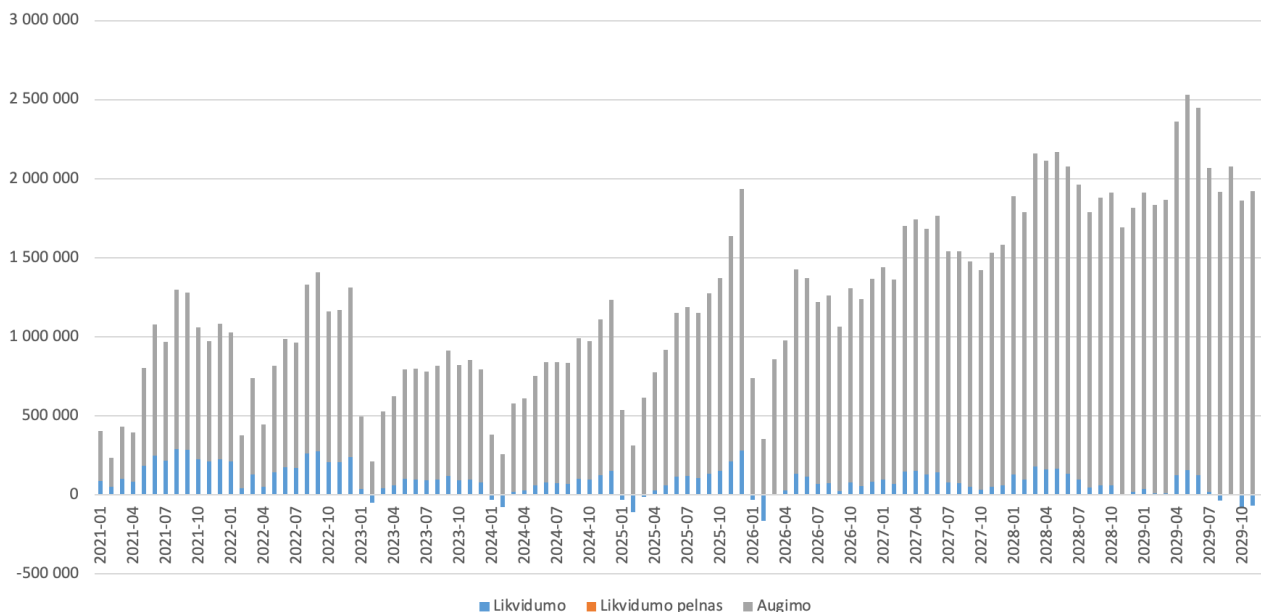

Detaliau panagrinę techninių atidėjinių padengimo turtu dinamiką, matome, kad ORSA 1 scenarijaus atveju deficitas nuosekliai mažėja, tačiau per septynerių metų laikotarpį išlieka PAF turto nepakankamumas. Techninių atidėjinių padengimo turtu lygį veikia tie patys faktoriai, kuriuos jau aptarėme aukščiau.

Prognozuojamo deficito po septynerių metų nebūtų, jeigu PAF turtas augtų 1,4% per metus, vietoje dabar naudojamos 1,0% augimo prielaidos.

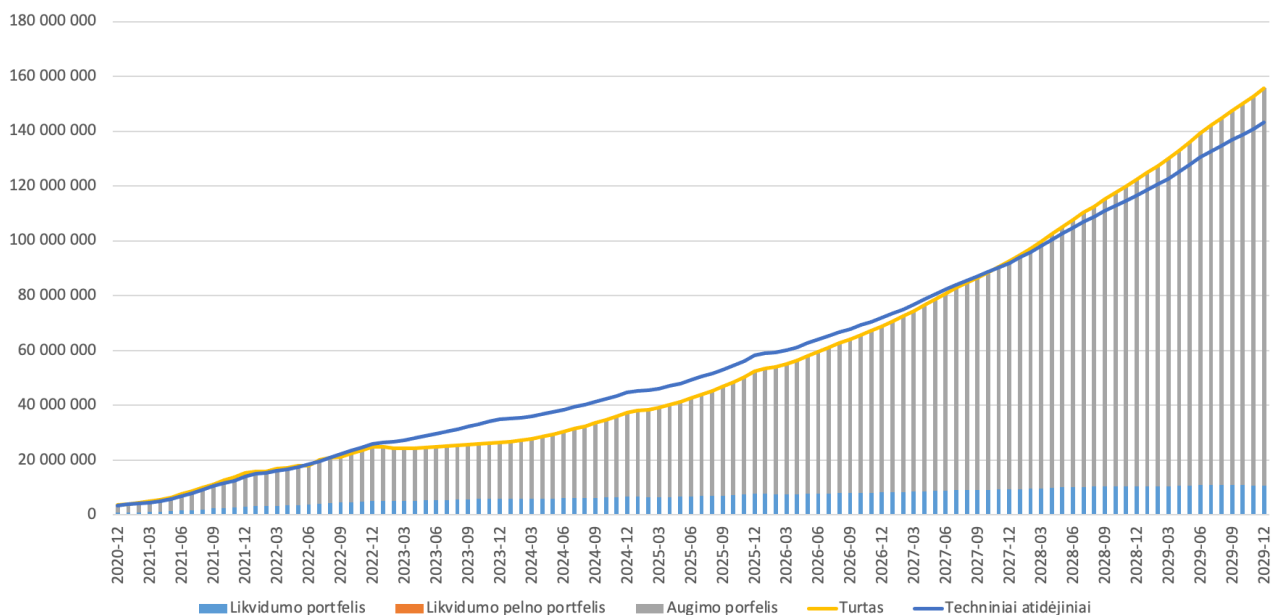
PAF vystymosi scenarijus ORSA 2 apima visą eilę veiksnių, kurie neigiamai veikia PAF veiklą, t.y. galimą recesiją, kuri lemia mažesnes sukauptas sumas II pakopos pensijų fonduose bei pasikeitusį potencialių pensijų anuitetų dalyvių elgesį, didesnę infliaciją, kuri lemia spartesnį pensijų anuitetų įsigijimo ribų augimą, bei turto verčių kritimą, kuris tiesiogiai daro įtaką PAF rezultatams.

Grafikas 16. Investicinių portfelių pinigų srautų prognozė (ORSA 3 scenarijus), Eur

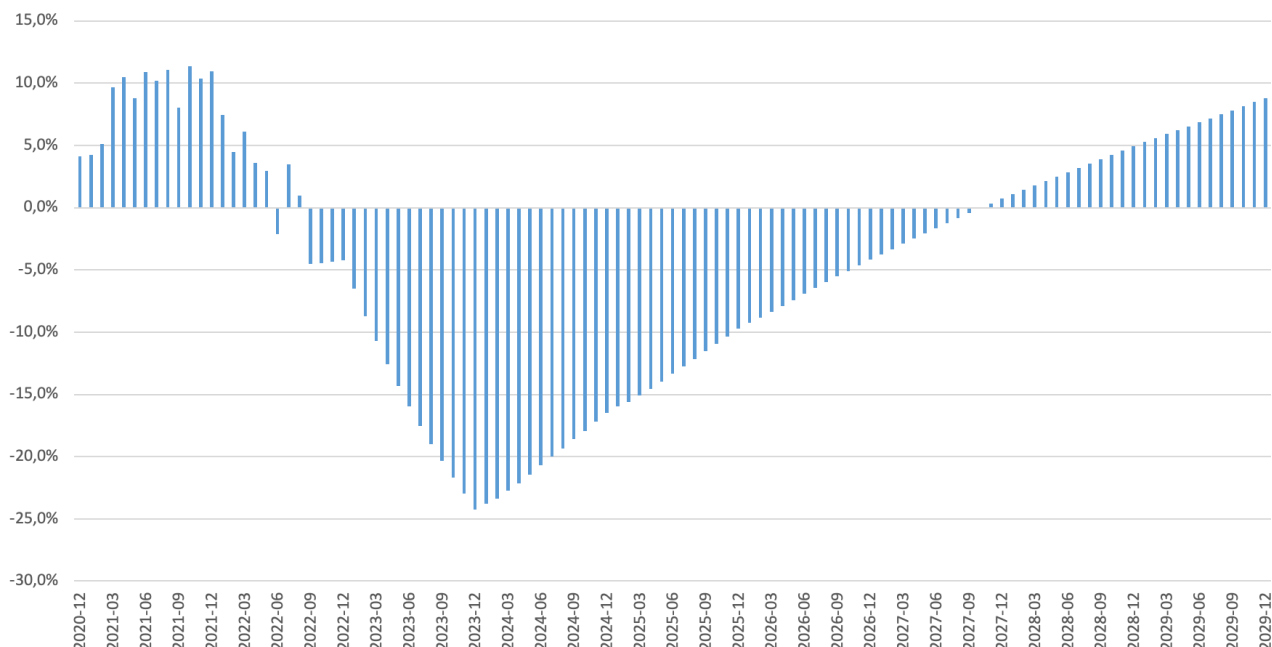
ORSA 2 scenarijaus prielaida dėl išaldyto atlyginimų augimo, didelės infliacijos ir turto verčių kritimo lemia 56% naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus sumažėjimą, lyginant su baziniu scenarijumi. Tai atsispindi ir pinigų srautų prognozėje. Matome, kad artimiausius dvejus metus prognozuojami pinigų srautai net mažesni už buvusius pastaraisiais dvejais metais. Vėliau, pasibaigus senatvės pensijos amžiaus ilginimui, pinigų srautai išauga ir sumažėja sezoniškumo įtaka. Nepaisant to, kad prognozuojamas reikšmingai mažesnis naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičius, gaunamų vienkartinį įmokų srauto pakanka pensijų anuitetų einamiesiems mokėjimams finansuoti ir nekyla grėsmė PAF likvidumui.

Grafikas 17. PAF turto ir įsipareigojimų prognozė (ORSA 2 scenarijus), Eur

Aukščiau pateiktame grafike galime matyti, kad beveik 5 metus techninių atidėjinių (įsipareigojimų) suma yra didesnė nei prognozuojama PAF turto suma, tačiau vėliau situacija pasikeičia ir kaupiasi turto perviršis.

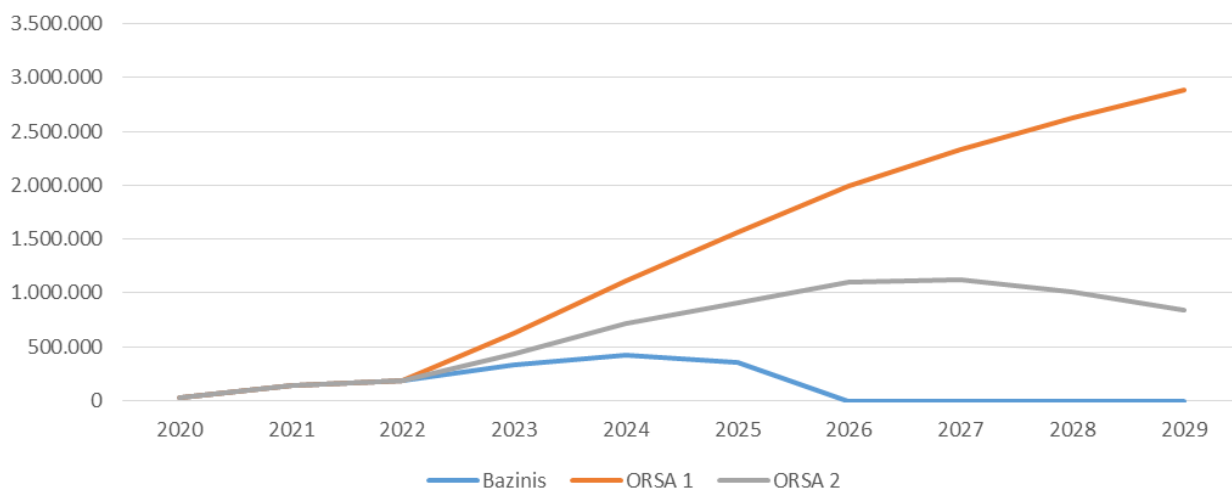
Grafikas 18. PAF techninių atidėjinių padengimo turtu deficitas/perviršis (ORSA 2 scenarijus), proc.

Techninių atidėjinių padengimo turtu dinamika ORSA 2 scenarijaus atveju visiškai atitinka lūkesčius. Esant staigiam ir reikšmingam turto vertės kritimui deficitas išauga, o akcijų rinkoms atsigaunant - nuosekliai mažėja ir perauga į turto perviršį. Šio scenarijaus atveju po septynerių metų PAF techniniai atidėjiniai būtų pilnai padengti turtu.

Visus nagrinėtus scenarijus dar verta palyginti kitu aspektu – paskolų poreikiu pensijų anuitetų mokėjimo veiklos valdymui ir administravimui finansuoti. Matome, kad ORSA 1 scenarijaus atveju PAF be esminių pokyčių neišgalėtų savęs išlaikyti iš atskaitymų nuo vienkartinių įmokų ir reiktų ieškoti sprendimų dėl pensijų anuitetų mokėjimo veiklos perorganizavimo. Kitais nagrinėtais scenarijais veikla būtų tvari, tik ORSA 2 scenarijaus atveju paskolų poreikis būtų ženkliai didesnis nei bazinio scenarijaus atveju.

Grafikas 19. PAF negrąžintų paskolų likučio prognozė, Eur

ĮSIPAREIGOJIMŲ VERTINIMAS

Techninių atidėjinių sudarymo metodika ir prielaidos

PAF, atsižvelgdamas į visus įsipareigojimus pagal priimtus sprendimus dėl pensijų anuitetų mokėjimo, sudaro šiuos techninius atidėjinius (toliau – TA):

1. Pensijų anuitetų padengimo;
2. Numatomų išmokėjimų;
3. Vienkartinių įmokų grąžinimo.

PAF įsipareigojimai, įtraukti sudarant vieną TA, nėra įtraukiami sudarant kitą TA. TA sudaromi kiekvienai pensijų anuitetų rūšiai atskirai ir nei vienas TA negali būti neigiamas. Prognozuojant PAF veiklą svarbiausias yra Pensijų anuitetų padengimo TA, nes Numatomų išmokėjimų TA yra sudaromas pensijų anuitetų išmokų dalims, kurių mokėjimo terminas jau yra suėjęs, yra aiškiai apibrėžtas ir santykinai mažas (prognozuojant PAF veiklą daroma prielaida, kad visos išmokos yra išmokamos tada, kada ir turi būti išmokėtos ir tokiu atveju Numatomų išmokėjimų TA nėra sudaromas), o Vienkartinių įmokų grąžinimo TA bus sudaromas tik ateityje, PAF uždirbus pakankamai investicinės grąžos, kurią bus numatyta paskirstyti anuitantams.

Pensijų anuitetų padengimo TA skirtas numatomiems pensijų anuitetų išmokėjimams, kurių mokėjimo terminas dar nėra suėjęs ir apskaičiuojamas pagal atsargų (atsižvelgiant į visus galimus pradinių prielaidų pasikeitimus, kurie gali lemti techninio atidėjinio nepakankamumą ateityje) perspektyvinį aktuarinį vertinimą, įvertinant visas būsimas prievoles, nustatytas pagal kiekvieno galiojančio sprendimo dėl pensijų anuiteto mokėjimo sąlygas. 2021 metais priimtas sprendimas sudarant Pensijų anuitetų padengimo TA atsižvelgti į PAF patiriamas administravimo sąnaudas, t.y. įtraukti 2% vienkartinių įmokų dydžio sumą į techninius atidėjinius ateities administravimo sąnaudoms padengti ir šią sumą panaudoti lygiomis dalimis per numatomą pensijų anuiteto galiojimo laikotarpį. Trūkstama administravimo sąnaudų dalis yra dengiama paskolomis, taip kaip numatyta PKĮ.

Pagrindinės prielaidos, naudojamos Pensijų anuitetų padengimo TA apskaičiavimui:

1. Turto valdymo mokestis (0,20%) – metinis mokestis, atskaitomas nuo vidutinės valdomo turto vertės ir skirtas investavimo sąnaudoms padengti (vertybinių popierių saugojimo mokestis, sandorių sudarymo mokesčiai ir pan.). Prielaida atitinka planuojamas turto valdymo sąnaudas;
2. Standartinio, standartinio su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu ir atidėtojo (išmokų mokėjimo laikotarpiu) pensijų anuitetų palūkanų norma (1,20%) – pensijų anuiteto gavėjui garantuojama metinė grąža, skaičiuojama nuo būsimų išmokų vertės.
3. Atidėtojo pensijų anuiteto palūkanų norma išmokų atidėjimo laikotarpiu (0,20%) – pensijų anuiteto gavėjui garantuojama metinė grąža atidėjimo laikotarpiu (iki 85-ojo gimtadienio), skaičiuojama nuo būsimų išmokų vertės.
4. Mirtingumo lentelė naudojama ta pati kaip ir pensijų anuitetų dydžių apskaičiavimui.

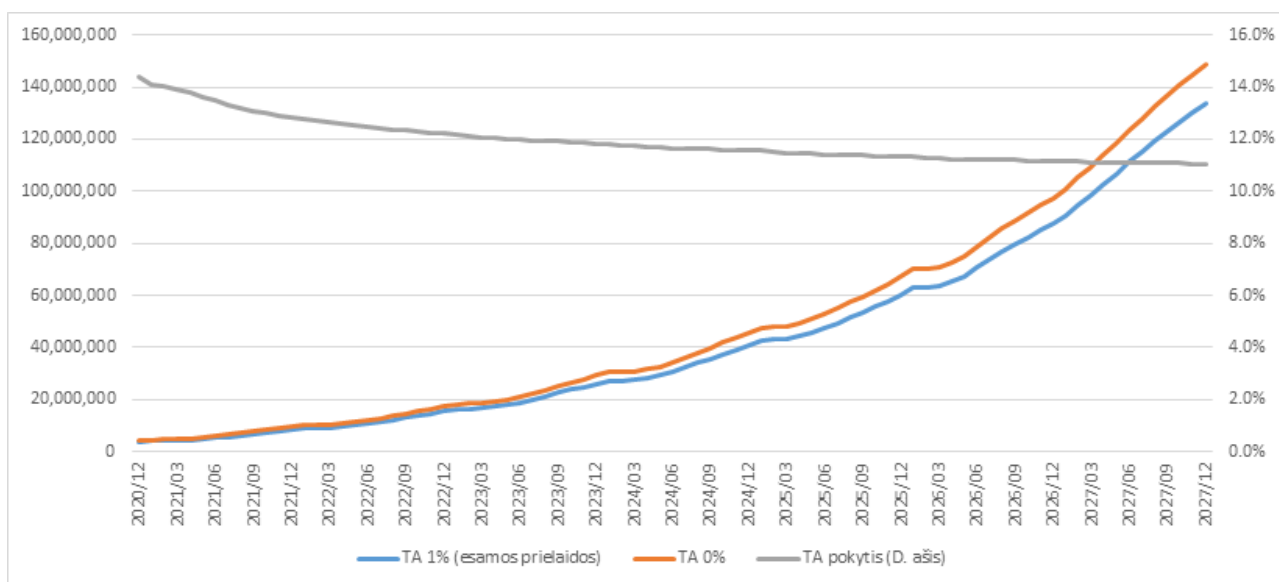
Pensijų anuitetų padengimo TA skaičiuojamas kiekvienam galiojančiam sprendimui atskirai ir dar nepriimtiems sprendimams, kuriems jau yra pateiktas prašymas pensijų kaupimo bendrovei dėl pensijų išmokos sutarties sudarymo. Sudarius Pensijų anuitetų padengimo TA yra vertinamas jo pakankamumas lyginant jį su tikėtinų būsimų pinigų srautų pagal galiojančius sprendimus dėl pensijų anuitetų mokėjimo dabartine verte, kuri yra apskaičiuojama, naudojant naujausias turimas mirtingumo (atsižvelgiant į pensijų anuitetų gavėjų lytį) ir tikėtiną investicinę grąžą prielaidas. Nustatant tikėtiną investicinę grąžą yra atsižvelgiama į turto, dengiančio TA, būklę bei investavimo strategiją. Jeigu įvertinama, kad Pensijų anuitetų padengimo TA yra mažesnis už tikėtinų būsimų pinigų srautų pagal galiojančius sprendimus dėl pensijų anuitetų mokėjimo dabartinę vertę, Pensijų anuiteto padengimo TA padidinamas suma, kuriai nepakanka Pensijų anuitetų padengimo TA.

TECHNINIŲ ATIDĖJINIŲ NEAPIBRĖŽTUMO VERTINIMAS

Pensijų anuitetų įsipareigojimai yra gana apibrėžti, nes, kartą paskyrus pensijų anuitetą, mokamos vienodo dydžio išmokos iki anuitanto gyvenimo pabaigos be galimybės ką nors keisti ar mokėjimą nutraukti dėl kitos priežasties nei anuitanto mirtis. Iš to išplaukia, kad TA neapibrėžtumas pagrindė yra susijęs su prielaidomis, kurios yra naudojamos TA skaičiavimui: palūkanų norma (apimant ir investicijų valdymo sąnaudas) bei mirtingumas.

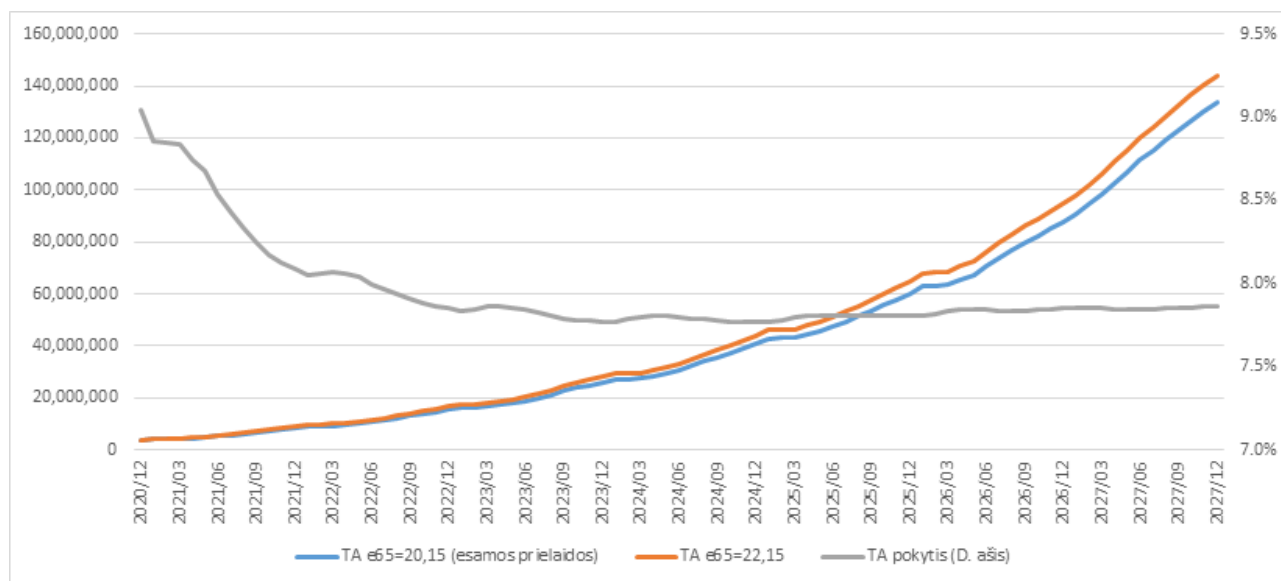
Palūkanų norma, naudojama pinigų srautų diskontavimui, negali būti aukštesnė nei įskaičiuota į pensijų anuitetus ir priklauso nuo PAF turto investavimo strategijos. Patvirtinta PAF turto investavimo strategija su aukštu patikimumo lygiu turėtų užtikrinti reikiamą investicinės grąžos lygį, todėl TA skaičiuojami su garantuotomis palūkanomis. Pensijų anuitetų TA išauga, skaičiuojant su mažesne palūkanų norma. Jeigu pinigų srautų iš viso nediskontuotume, t.y. skaičiuotume su 0% palūkanų norma, tai jie išaugtų iki 15%. Detalesnė palūkanų normos įtaka pensijų anuitetų TA dydžiams pateikta 20 grafike.

Grafikas 20. Palūkanų normos įtaka pensijų anuitetų TA

Mirtingumo prielaidos, naudojamos pensijų anuitetų TA skaičiavimui, yra nustatytos atlikus potencialių anuitantų mirtingumo analizę. Anuitantų mirtingumą nusako atskiros mirties tikimybės, apskaičiuotos skirtingiems amžiams. Atlikus naują mirtingumo analizę, bus apskaičiuotos ir naujos mirties tikimybės kiekvienam amžiui. Palyginti skirtingas mirtingumo prielaidas galima naudojant suvestinį parametą – likusią gyvenimo trukmę tam tikro amžiaus žmogui, pvz. e_{65} – 65 metų žmogaus likusi gyvenimo trukmė. Pagal šiuo metu naudojamą mirtingumo lentelę 65 metų žmogaus likusio gyvenimo trukmė yra 20,15 metų. Nors sudarant mirtingumo lentelę buvo įvertintas gyvenimo trukmės ilgėjimas, tačiau neapibrėžtumas vis tiek liko. Ilgėjant gyvenimo trukmei auga ir pensijų anuitetų TA. Jeigu 65 metų amžiaus žmogaus vidutinė gyvenimo trukmė pailgėtų 2 metais, tai įtaka pensijų anuitetų TA būtų skirtinga priklausomai nuo pensijų anuiteto rūšies ir kitų parametų, tačiau vidutiniškai viso portfelio pensijų anuitetų TA išaugtų 9%. Detalesnė gyvenimo trukmės ilgėjimo įtaka pensijų anuitetų TA dydžiams pateikta 21 grafike.

Grafikas 21. Gyvenimo trukmės ilgėjimo įtaka pensijų anuitetų TA

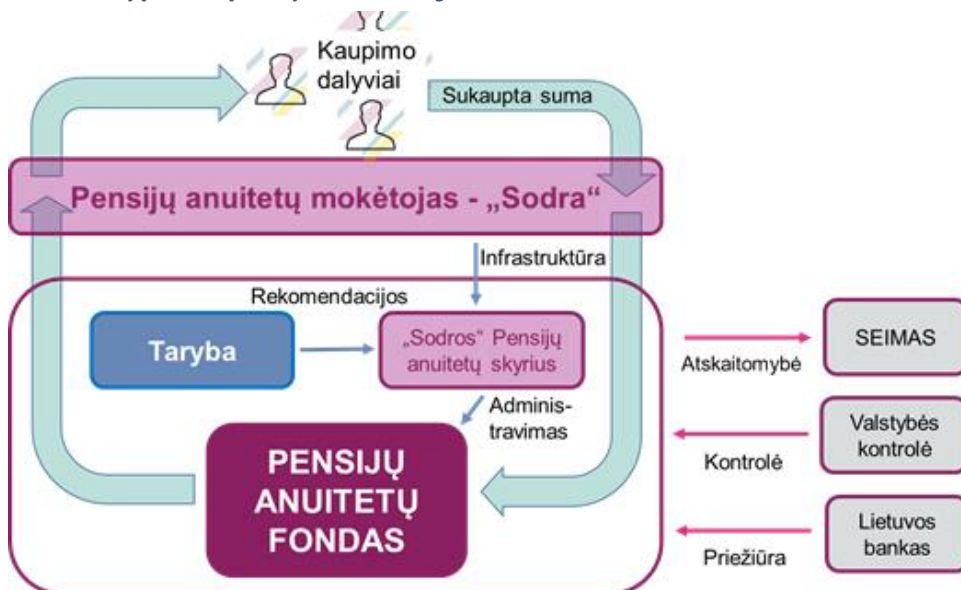

ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA IR VALDYMO SISTEMA

Organizacinė struktūra

Pensijų anuitetų mokėtojas sprendimus, turinčius įtakos pensijų anuitetų mokėjimo veiklos organizavimui ir rezultatams, priima, atsižvelgdamas į Tarybos išvadas ir rekomendacijas. Pensijų anuitetų mokėjimo veiklą prižiūri Lietuvos bankas, vidaus auditą atlieka Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, o išorės auditą - Valstybės kontrolė. PAF biudžeto pagrindinių rodiklių įstatymą ir metinių ataskaitų rinkinį tvirtina Seimas. Organizacinė struktūra schematiškai pateikta paveikslėlyje žemiau.

Pav. 1. Pensijų anuitetų mokėjimo veiklos organizacinė struktūra

Pensijų anuitetų skyrimą ir mokėjimą organizuoja bei Pensijų anuitetų fondą valdo VSDF valdybos Pensijų anuitetų skyrius. 2022 m. pabaigoje šiame skyriuje pilnu arba daliniu etatu dirbo 6 darbuotojai.

Siekiant didinti pensijų anuitetų mokėjimo veiklos rizikos valdymą ir Pensijų anuitetų fondo tvarumą 2023 metais planuojama stiprinti PAS investavimo ir rizikos valdymo kompetencijas, priimant papildomą atitinkamos kvalifikacijos darbuotoją. Atsižvelgus į darbo jėgos resursų poreikį taip pat gali būti didinamas esamų etatų užimtumas.

Augant darbų apimtims, planuojama, kad iki 2030 m. pabaigos darbuotojų skaičius išaugs daugiau kaip du kartus, lyginant su 2022 m. (16 lentelė).

Lentelė 16. Darbuotojų skaičiaus augimas 2023-2030 metais

Pareigos (etatai)	2022 faktas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vedėjas – vyriausiasis investavimo specialistas	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Patarėjas – vyriausiasis aktuaras	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Aktuarai	0,5	1	1	1	1	1	1	1	1
Mokėjimo specialistai, analitikai	0,25	2	2	2	3	4	4	4	4
Produkto priežiūros ir vystymo specialistai	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Investavimo ir rizikos valdymo specialistai	0,5	2	2	2	2	2	2	2	2
Iš viso etatų	4,25	8	8	8	9	10	10	10	10

Pensijų anuitetų fondo valdymo ir administravimo sąnaudos

PAF valdymo ir administravimo sąnaudos skirstomos į tiesiogines ir netiesiogines. Tiesioginės sąnaudos – tai tiesiogiai su pensijų anuitetais dirbančių specialistų darbo užmokestis, įskaitant darbdavio mokamus socialinio draudimo mokesčius, kvalifikacijos kėlimo ir komandiruočių išlaidos, kitos susijusios išlaidos ir Tarybos narių atlygis bei transporto išlaidų kompensavimas.

Bazinis dydis, nuo kurio priklauso PAS darbuotojų darbo užmokestis, 2023 metais augs nuo 181 iki 186. Prognozės vėlesniems metams remiasi prielaida, kad bazinis koeficientas kasmet augs 3 proc.

Tarybos nariams yra mokamas atlygis, kuris negali viršyti vidutinio šalies darbo užmokesčio, taikomo apdraustųjų asmenų atitinkamų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti (toliau – VDU), dydžio. Atlygis Tarybos nariui mokamas kas mėnesį proporcingai to mėnesio posėdžių skaičiui, kuriuose jis dalyvavo. Sudarant veiklos rezultatų prognozes laikoma, kad visi Tarybos nariai dalyvaus visuose posėdžiuose, o transporto išlaidų nepatirs. 2022 metais VDU buvo 1504,10 EUR, o 2023 metais bus 1684,90 EUR ir augs 8,1 proc.. Vėlesniais metais, daroma prielaida, VDU augs po 5 proc. kasmet.

Bendrai tiesioginės išlaidos išaugs nuo 405,9 tūkst. eurų 2023 metais iki daugiau kaip 563,2 tūkst. eurų 2030 metais. Šios sąnaudos sudaro didžiąją PAF valdymo ir administravimo sąnaudų dalį (75-80 proc.).

Netiesioginių sąnaudų didžioji dalis – informacinės sistemos ir programinė įranga, kuri naudojama pensijų anuitetų skyrimui ir mokėjimui. Atsižvelgus į pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus augimą, ateityje numatoma įsigyti programinės įrangos paketus (arba sukurti organizacijos viduje), skirtus aktuarinei (techninių atidėjinių skaičiavimui, stresinių situacijų analizei ir pan.), rizikų valdymo ir investavimo veiklai efektyvinti. 2022 metais įsigyta licencija naudotis Bloomberg platforma, kuri leidžia efektyviai valdyti investicijas, stebėti ir vertinti investicijų riziką, atlikti stresinių scenarijų analizę ir panašiai. Per metus licencija kainuoja apie 30 tūkst. eurų, priklausomai nuo euro ir JAV dolerio kurso kitimo.

Kitos netiesioginės sąnaudos – netiesiogiai su pensijų anuitetais dirbančių specialistų darbo užmokestis, patalpų nuomos mokesčiai ir komunaliniai mokesčiai.

Netiesioginės sąnaudos, prognozuojama, sudarys apie 20 proc. bendros PAF valdymo ir administravimo sąnaudų sumos. Planuojama, kad 2023-2030 metų laikotarpiu šios išlaidos neturėtų viršyti 131 tūkst. eurų per metus.

Lentelė 17. PAF valdymo ir administravimo sąnaudų prognozė, tūkst. eurų

Sąnaudos	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
PAF valdymo ir administravimo sąnaudos	537,1	578,2	592,9	622,3	639,7	657,4	675,4	693,9
Tiesioginės	405,9	449,7	464,0	493,0	510,1	527,5	545,2	563,2
Netiesioginės	131,2	128,5	128,9	129,3	129,6	129,9	130,2	130,7

Valstybės paskolos valdymo ir administravimo sąnaudoms padengti

Pensijų kaupimo įstatymas numato, kad pensijų anuitetų mokėtojas, jei gaunamų atskaitymo nuo įmokų už įsigijamus pensijų anuitetus (toliau – Administravimo mokesčiai) įplaukų nepakanka PAF valdymo ir administravimo sąnaudoms (toliau – Sąnaudos) padengti, gali kreiptis į Finansų ministeriją dėl paskolos.

2020 m. liepos 16 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 801 pensijų anuitetų mokėtojų suteikta iki 136,1 tūkst. eurų paskola iki 10 metų laikotarpiui už 0 procentų metinę palūkanų normą, numatant paskolos grąžinimo pradžią 2028 m. liepos 10 d. 2021 m. lapkričio 24 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 974 pensijų anuitetų mokėtojų suteikta iki 108 tūkst. eurų paskola iki 5 metų laikotarpiui už 0 procentų metinę palūkanų normą, numatant paskolos grąžinimą 2026 m. gruodžio 1 d. Iki 2022 m. lapkričio 30 d. iš viso pasiskolinta 186,1 tūkst. eurų.

Prognozuojama, kad Sąnaudoms padengti Administravimo mokesčio nepakaks ir papildomai skolintis reikės ir 2023 metais, o per 2026 - 2027 metus visos paskolos bus grąžintos (18 lentelė), nes Administravimo mokesčio įplaukos turėtų viršyti tų metų planuojamas Sąnaudas. Šiuo metu daroma prielaida, kad 2023-2025 metais paskolos bus gautos su nuline palūkanų norma kaip ir 2020 - 2021 m.

Lentelė 18. Paskolų PAF valdymo ir administravimo sąnaudoms padengti poreikio prognozė, tūkst. eurų

	2022 faktas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Paskolų suma metų pr.	136,1	186,1	334,6	460,9	517,7	110,5	0	0	0
Prognozuojamas poreikis paskoloms		148,5	126,3	56,8		0	0	0	0
Metų eigoje gautos ir planuojamos gauti	50,0	148,5	126,3	56,8	0	0	0	0	0
Metų eigoje planuojamos grąžinti paskolos					-407,2	-110,5	0	0	0
Iš viso paskolų	186,1	334,6	460,9	517,7	110,5	0	0	0	0

VEIKLOS REZULTATŲ PROGNOZĖ 2023-2030 METAMS

Vadovaujantis aukščiau išvardintomis prielaidomis ir Pensijų kaupimo įstatymo nuostatomis buvo apskaičiuota pensijų anuitetų mokėjimo veiklos rezultatų prognozė artimiausių septynerių metų laikotarpiui ir vieneriems papildomiems metams (19 lentelė).

Lentelė 19. Pensijų anuitetų fondo veiklos prognozė 2023-2030 metams (Bazinis scenarijus)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Anuitantų skaičius metų pradžioje:	1.952	2.926	4.244	6.021	8.180	11.439	15.403	19.612
<i>Standartinis</i>	394	589	852	1.208	1.639	2.291	3.084	3.926
<i>Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu</i>	1.305	1.938	2.794	3.948	5.352	7.469	10.045	12.781
<i>Atidėtasis</i>	253	399	598	865	1.189	1.678	2.274	2.906
Nauji anuitantai:	998	1.357	1.834	2.244	3.379	4.132	4.435	5.118
<i>Standartinis</i>	200	271	367	449	676	826	887	1.024
<i>Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu</i>	648	882	1.192	1.458	2.197	2.686	2.882	3.327
<i>Atidėtasis</i>	150	204	275	337	507	620	665	768
Anuitantų skaičius metų pabaigoje:	2.926	4.244	6.021	8.180	11.439	15.403	19.612	24.439
<i>Standartinis</i>	589	852	1.208	1.639	2.291	3.084	3.926	4.891
<i>Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu</i>	1.938	2.794	3.948	5.352	7.469	10.045	12.781	15.918
<i>Atidėtasis</i>	399	598	865	1.189	1.678	2.274	2.906	3.631

(visos sumos tūkstančiais eurų)

PAF turtas pradžioje	24.927	37.631	54.450	77.462	111.165	163.900	228.127	298.284
Pensijų anuitetų įmokos	14.562	19.456	26.696	39.350	60.457	74.836	84.234	99.221
Atskaitymai PAF valdymui (2,5%)	364	486	667	984	1.511	1.871	2.106	2.481
Pensijų anuitetų išmokos	1.789	2.666	3.848	5.645	8.521	12.177	16.426	21.299
PAF investicinės veiklos rezultatas	319	481	699	1.027	1.550	2.226	3.025	3.950
PAF administravimo veiklos rezultatas	-25	35	131	-46	761	1.213	1.430	1.787
PAF turtas pabaigoje	37.631	54.450	77.462	111.165	163.900	228.127	298.284	379.462
PAF valdymo ir administravimo sąnaudos	537	578	593	622	640	657	675	694
Tiesioginės	406	450	464	493	510	528	545	563
Netiesioginės	131	129	129	129	130	130	130	131
Naujos/grąžinamos paskolos	149	126	57	-407	-111	0	0	0
Paskolų likutis metų pabaigoje	335	461	518	111	0	0	0	0

METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl pensijų anuitetų mokėjimo veiklos plano 2023 metams patvirtinimo
Dokumento registracijos data ir numeris	2022-12-23 Nr. V-486
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Julita Varanauskienė, Direktorė
Parašo sukūrimo data ir laikas	2022-12-23 12:37:50 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymeje nurodytas laikas	2022-12-23 12:38:05 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM, LT
Sertifikato galiojimo laikas	Galioja nuo 2022-04-11 iki 2025-04-10
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	Registravimo metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant „Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos“ sertifikatą, sertifikatas galioja nuo 2021-10-12 iki 2024-10-11
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	SODRA DVS
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	–
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir jį atspausdinęs darbuotojas	2022-12-23 atspausdino Edita Gutauskaitė
Paieškos nuoroda	2022-R95-T-249428
Papildomi metaduomenys	–